

**To-spann i hjemmetjenesten til mennesker
med utviklingshemming:
Prosjektrapport kunnskapsbasert praksis:
Prosjektperiode januar-april 2009**

**Kirsti Meum Paulsen
Inger Hjelmeland
Erna Haug**

**Høgskolen i Østfold
Rapport 2010:5**

Online-versjon (pdf)

Utgivelsessted: Halden

Det må ikke kopieres fra rapporten i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Høgskolen i Østfold har en godkjenningsordning for publikasjoner som skal gis ut i Høgskolens Rapport- og Arbeidsrapportserier.

Rapporten kan bestilles ved henvendelse til Høgskolen i Østfold.
(E-post: postmottak@hiof.no)

Høgskolen i Østfold. Rapport 2010:5
© Forfatteren/Høgskolen i Østfold
ISBN: 978-82-7825-310-6
ISSN: 1503-2612

Forord

Denne rapporten er en del-rapport fra et større prosjekt om Kunnskapsbasert praksis. Her dokumenterer vi hvordan praksis for vernepleierstudenter, siste studieår, er gjennomført ved bruk av to-spenn modell. Del-prosjektet har vært et samarbeids prosjekt mellom kommunene Fredrikstad og Moss, og Høgskolen i Østfold, avdeling for helse- og sosialfag.

Vi vil innledningsvis takke alle som har hjulpet oss med å utvikle våre ideer til konkrete tiltak som kan gjennomføres i kommunale tjenester for utviklingshemmede.

Avdelingsledere har ikke hatt en aktiv rolle i prosjektet, men har gjennom å ta imot studenter i praksis, tilrettelegge arbeidssituasjonen for praksisveileder og studenter, vist engasjement og interesse for prosjektet. Organisering og tilrettelegging er en av suksessfaktorene, og dere har vært viktige samarbeidspartnere. Takk til Mona C. Jacobsen, Kristin Myhre og Lill Anita Aronsen i Moss og Brita Brynildsrud, Hilde Simensen, Monica Hestad, Birgit Saunders, Marianne Hurrød, Mette Line Benjaminsen, Annike Thorkildsen, Ann Karin Mathisen og Monica Olseng fra Fredrikstad kommune.

To- spenn veilederne i Moss kommune har vært Lise Høiberg og Linda Marie Olsen, og i Fredrikstad, Line Heidenberg, og Anne Magnussen. Takk for innsatsen!

Studentene som har deltatt, har vært med på å utforske ukjent terreng, og bidratt til faglig nybrottsarbeid, Så takk til Anne Marie Bangstein, Stephanie Lehmann, Morten Tell, Sandra Hansen, Jon Vidar Moe, Inger Lise Karlsen og Rolf Sigurd Nilsen for at dere var med oss, og gjorde dette prosjektet til hva det ble!

Sist, men ikke minst setter vi stor pris på samarbeidet med våre prosjektmedarbeidere, Kari Ann Tvedt og Else Marie Wangberg. Vi gleder oss til neste runde!

Kråkerøy 23.2.2010

Kirsti Meum Paulsen

Inger Hjelmeland

Erna Haug

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	9
1.1 Bakgrunn for prosjektet	10
1.2 Prosjektets formål og betydning for kommunene og høgskolen	11
1.3 Datainnsamlingsmetode	12
1.4 Rapportens innhold	13
2.0 Kunnskapsbasert praksis	15
2.1 Utvikling av kunnskapsbasert praksis ved bruk av to-spann modell	16
2.2 Læring i praktiske studier	16
2.3 Refleksjonsveiledning	19
3.0 Organisering, planlegging og gjennomføring	23
3.1 Organisering av prosjektet kunnskapsbasert praksis	23
3.2 Rekruttering av kommuner og opprettelse av prosjektgruppe	23
3.3 Organisering av prosjektet og rekruttering av praksisveiledere	24
3.4 Rekruttering av studenter	25
3.5 Gjennomføring	25
3.5.1 Studentgruppen inndeles i par	26
3.5.1 Refleksjonsveiledning	26
3.5.3 Studentene vurderer hverandre.....	27
3.5.4 Studentstyrte perioder.....	28
4.0 Metoder for datainnsamling	29
4.1 Respondenter	29
4.2 Fokusgruppeintervju	30
4.3 Gjennomføring	31
4.4 Spørreskjema	32
4.5 Metoderefleksjoner	32
4.6 Analyseprosessen og bearbeiding av datamaterialet	33
5. 0 Presentasjon av datamaterialet	35
5.1 Studentene sier...	35
5.1.1 Om forventninger til, og erfaring med to-spann praksis.....	35
5.1.2 Om refleksjonsveiledning.....	39
5.1.3 Om studenters evaluering av hverandre	42
5.1.4 Om studentdeltakelse i fagringer.....	44
5.2 To-spann veilederne sier...	44
5.2.1 Om forventninger til og erfaringer med praksis organisert som to- spann.....	44
5.2.2 Om refleksjonsveiledning.....	46
5.2.3 Om at studentene evaluerer hverandre	48
5.2.4 Om studentdeltakelse i fagringer.....	48
6.0 Oppsummering	49

6.1 Bruk av tospann modellen i kommunal hjemmetjeneste ville bidra til å styrke kvaliteten på praksisundervisningen	49
6.2 To-spann fremmer dialog mellom praksissted og HIØ	50
6.3 To spann øker studentenes trygghet, selvstendighet og minsker alenefølelse	50
6.4 To-spann modellen øker kritisk refleksjon og kritisk tenkning	51
6.5 To-spann fremmer kunnskapsbasert praksis	51
7.0 Konklusjon	53
Litteraturliste	55

Vedlegg 1 Prosjektsøknad

Vedlegg 2 Refleksjonsnotat

Vedlegg 3 Intervjuguide fokusgruppeintervjuer

Vedlegg 4 Spørreskjema

Sammendrag

Dette er en prosjektrapport om utvikling av Kunnskapsbasert praksis gjennom bruk av to-spenn modell i praksisstudier ved vernepleierutdanningen, Høgskolen i Østfold (HIØ). Prosjektet "to-spenn" er del av et større prosjekt som omfatter utvikling av Kunnskapsbasert praksis gjennom etablering av fagringer i to norske kommuner. Prosjektperioden for to-spenn prosjektet var fra januar til april 2009. Det anbefales at denne delrapporten leses i sammenheng med rapporten om fagringer (Haug, Hjelmeland og Paulsen 2010:4).

Deltagere i prosjektet har vært fire ansatte i hjemmetjenesten til mennesker med utviklingshemming, åtte vernepleierstudenter siste studieår, praksis 3 og tre høgskolelektorer tilknyttet vernepleierutdanningen ved HIØ.

Målet med prosjektet har vært å utvikle kunnskapsbasert praksis ved å:

- Styrke kvaliteten på praksisstudier
- Styrke samarbeidet mellom praksisfeltet og Høgskolen
- Øke studentenes trygghet og selvstendighet i praksis
- Fremme evne til refleksjon og kritisk tenkning

Kunnskapsbasert praksis og to spenn

Kunnskapsbasert praksis er praktiske handlinger basert på metoder og teknikker som har dokumentert effekt. Tre viktige kunnskapskilder i utviklingen av kunnskapsbasert praksis er: brukererfaringer, de profesjonelles erfaringer og resultater fra nyere forskning med dokumentert effekt (Nortvedt mfl. 2007). To-spenn er en modell for organisering av praksisstudier der studentene gjennomfører praksis i par. Parene har ukentlig refleksjonsveiledning med veiledere fra praksisstedet og Høgskolen. Praksisveiledere og studenter har vært deltatt i delprosjekt: Kunnskapsbasert praksis gjennom etablering av fagringer (Haug, Hjelmeland & Paulsen 2010:4).

Datagrunnlag

Rapporten bygger på data fra fokusgruppeintervjuer med studenter og praksisveiledere før og etter praksisperioden. Det er også benyttet et enkelt spørreskjema til praksisveilederne. Dette er ikke statistisk bearbeidet, men underbygger resultatene fra fokusgruppeintervjuene og derigjennom dataenes validitet.

Oppsummering

Studentenes gjennomføring av praksis har vært ulik. I to av to-spennene har to og to studenter gjennomført praksis på samme praksissted. I de to andre to-spennene har de fire studentene vært tilknyttet forskjellige praksissteder. Alle studentene har deltatt i ukentlig refleksjonsveiledning. Studenter, representanter fra HIØ og praksisveiledere har deltatt i fagringer.

Gjennom refleksjonsveiledning har studentene fått trening i refleksjon og i å gi og motta tilbakemeldinger. Motiverte og engasjerte veiledere har bidratt til å øke kvaliteten på praksisstudiene. Bruk av tospann modellen i kommunal hjemmetjeneste har bidratt til å styrke kvaliteten på praksisundervisningen.

Praksisveilederne har gitt uttrykk for at de gjennom dette samarbeidet om refleksjonsveiledning, har fått hjelp og støtte fra lærerne fra HIØ. Det har gitt dem trygghet og bekreftelse i forhold til egen veilederrolle. Studentene opplever at skoleveilederne og praksisveilederne ofte har ulike perspektiver på situasjoner, noe som styrker deres læring. Bruk av to-spann modellen har fremmet dialog mellom praksissted og HIØ.

Erfaringene med bruk av refleksjonsnotat og refleksjonsveiledning har vært overveiende positivt mener både studenter og veiledere. Bruk av refleksjonsnotater og refleksjonsveiledning har gitt studentene trening i å gi faglige begrunnelser for sine valg, og reflektere og begrunne sine profesjonelle holdninger og handlinger. Sammenhengen mellom teori og praksis har for studentene blitt tydeligere gjennom at lærerne fra høgskolen har et teoretisk fokus og praksisveilederne et erfaringsbasert fokus. Praksisveilederne har også erfart at de skriftlige refleksjonsnotatene har vært til hjelp for studentene i utvikling av egen faglighet. Bruk av to-spenn modellen har ført til refleksjon og kritisk tenkning hos studentene.

Hvorvidt to-spenn modellen har ført til mer kunnskapsbasert praksis hos studentene er vanskelig å si. Det som vi med sikkerhet vet er at studentene gjennom refleksjonsveiledning har benyttet pensumlitteratur og annen teori til å begrunne og reflektere over sine handlinger. Refleksjonsnotater og refleksjonsveiledning har gitt dem trening i utøvelse av praksis på bakgrunn av et samspill mellom teoretisk kunnskap, erfaringsbasert kunnskap og brukerkunnskap.

1.0 Innledning

Våren 2008 ble det etablert et samarbeid mellom Fredrikstad kommune, Moss kommune og Høgskolen i Østfold (HIØ), vernepleierutdanningen, om utvikling av kunnskapsbasert praksis. Det ble etablert en prosjektgruppe bestående av en representant fra hver av kommunene og tre representanter fra HIØ. Prosjektet ble tildelt kr. 250 000 fra praksismidler avsatt til etablering av samarbeidsprosjekter mellom praksisfeltet og HIØ (vedlegg 1). Prosjekt kunnskapsbasert praksis har vært et todelt prosjekt. Det ene delprosjektet har vært knyttet til etablering av fagringer i kommunal boveiledertjeneste/hjemmetjeneste til mennesker med utviklingshemming, og det andre prosjektet til bruk av to-spenn modellen i gjennomføring av praksis 3, miljøarbeid, for vernepleierstudenter. Det er laget to separate prosjektrapporter, en om Kunnskapsbasert praksis, etablering av fagringer i to norske kommuner (Haug, Hjelmeland & Paulsen 2010) og denne rapporten om to-spenn. Det anbefales at rapportene sees i sammenheng.

To-spenn prosjektet ble gjennomført i praksis 3 i perioden januar - mars 2009. To-spenn er en modell for organisering av praksisstudier der studentene gjennomfører praksis i par. Parene har ukentlig refleksjonsveiledning sammen med veileder på praksisstedet og veileder fra HIØ. Det som har knyttet de to prosjektene sammen, etablering av fagringer og bruk av to-spenn, er at praksisveilederne, veilederne fra HIØ og studentene har vært medlemmer av fagringene.

HIØ har tidligere deltatt i prosjekter med utprøving av to-spenn modellen i sykehjem og i åpen omsorg (Nilsen & Vold Hansen 2003). Det er gode erfaringer med bruk av modellen. Både vernepleierstudenter og

sykepleierstudenter har deltatt i de prosjektene. De gode erfaringene fra denne måten å organisere praksis på gjorde at vi ønsket å prøve ut modellen i boveiledertjenesten/hjemmetjenesten til mennesker med utviklingshemming. Med kommunal hjemmetjeneste/boveiledertjeneste menes tjenester som fortrinnsvis ytes etter sosialtjenesteloven § 4-2a praktisk bistand og opplæring. Kommuner bruker ulike betegnelser som hjemmetjenesten, boveiledertjenesten og hjemmebaserte tjenester på denne tjenesten. Vi vil i denne rapporten omtale den som hjemmetjenesten.

1.1 Bakgrunn for prosjektet

I bachelor i vernepleie legges det til rette for læring på ulike arenaer, som forelesninger, seminarer, ferdighetstrening og arbeid i grupper. I tillegg kommer praktiske studier som utgjør 50 % av studietiden og er en vesentlig del av profesjonsutdanningen. I praksisstudiene skal studentene lære praktiske ferdigheter og utvikle handlingskompetanse. De skal utvikle større forståelse for sammenhengen mellom teori og praksis, og de skal oppøve evnen til kritisk tenkning og refleksjon. Møte med tjenestemottakere skal bidra til dette. Studentenes læringsutbytte i praksis varierer (Hauge 2002, Heggen 1995). Læringsutbyttet henger sammen med god oppfølging av studentene, og om de får den veiledningen de skal ha. Faglig dialog mellom studentene og veilederne er en forutsetning for at studentene skal få muligheter til å utvikle evne til refleksjon og kritisk tenkning (Lillemoen & Nilsen 2008). Ved siden av å utvikle reflekterte praktikere ønsket vi gjennom bruk av to-spann modellen å styrke samarbeidet mellom Høgskolen og praksis.

Omdisponering av midler benyttet til betaling av veiledere under praksisstudier ga oss muligheter til å søke om finansiering av prosjektet. Fra år 2007 ble

midlene omdisponert fra å betale praksisstedene for å undervise studenter til å støtte utviklings-, forsknings- og samarbeidsprosjekter. Det skulle satses på prosjekter/særskilte tiltak som ville fremme samarbeid mellom kommunene og utdanningsinstitusjonene (Kunnskapsdepartementet & Helse- og omsorgsdepartementet 2006).

Ordnningen med praksisveiledningsmidler ble etablert i 1992 for å styrke praksisundervisning spesielt for sykepleiestudenter. Midlene ble utbetalt til praksisstedene høgskolene hadde avtaler med. Liknende ordninger ble opprettet ved flere høgskoler for andre helse- og sosialfagutdanninger. HIØ hadde for barnevern-, sosionom-, og vernepleierutdanningen en ordning hvor de betalte den enkelte veileder for å undervise studenter i praksis. Departementenes begrunnelse for å endre ordningene var at erfaringene med bruk av praksisveiledningsmidler i noen grad hadde vist seg å utydeliggjøre ansvaret mellom høgskolene og praksisstedene. I tillegg er plikten til å veilede studenter i praksis nedfelt i kommunehelsetjenesteloven, og sosialtjenesteloven har bestemmelser om kommunens ansvar for opplæring av personell. Omlegging av bruk av praksismidler omfattet derfor praksissteder som yter tjenester både i henhold til kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven (Kunnskapsdepartementet & Helse- og omsorgsdepartementet 2006).

1.2 Prosjektets formål og betydning for kommunene og høgskolen

Målet med prosjektet har vært å gjøre praksisstudiene bedre, styrke samarbeidet mellom høgskolen og kommunene, styrke tjenesteutøvelsen og utvikle god praksis og gode praktikere. Prosjektet skulle bidra til å utvikle nye undervisningsformer, alternative måter å gjennomføre praksisundervisning på, og gi økt kvalitet i utdanningen. Tanken var at gjennom styrket

praksisundervisning ville lærere og studenter tilegne seg ny kunnskap (St. meld. nr.27 (2000-2001)). Ved å utføre studentveiledning i refleksjonsgrupper hvor både praksisveiledere og høgskolelektorer var til stede, ville vi styrke samarbeidet mellom HIØ og praksis, og legge til rette for integrasjon av teori og praksis for studentene.

Både i kvalitetsreformen for høyere utdanning (St. meld. nr. 27 (2000-2001)) og i den nasjonale kvalitetsstrategien for helse- og sosialtjenestene (Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring (2005-2015) anbefales det at studenter skal gjennomføre forbedringsarbeid under studier, også i forbindelse med praksis. Gjennomføring av dette to-spenn prosjektet regnes som forbedringsarbeid, da hensikten var å forbedre både praksisundervisning og praksisen på praksisstedene.

Vi ønsket således å undersøke hvorvidt to-spenn modellen:

- bidrar til å styrke kvaliteten på praksisundervisning
- fremmer dialog mellom praksissted og HIØ
- øker studentenes trygghet, selvstendighet og minsker alenefølelsen
- fremmer refleksjon og kritisk tenkning hos studentene
- fremmer kunnskapsbasert praksis

1.3 Datainnsamlingsmetode

Erfaringene fra prosjektet er dokumentert ved bruk av kvalitativ og kvantitativ tilnærming. Det er gjennomført separate fokusgruppeintervjuer med studenter og

med praksisveiledere både før og etter praksis. Praksisveilederne har i tillegg besvart et spørreskjema. Det redegjøres nærmere for dette i kapittel 4.

1.4 Rapportens innhold

Videre i rapporten vil vi gjøre rede for prosjektets teoretiske forankring, kunnskapsbasert praksis, læring i praktiske studier og innholdet i de metoder som utgjør to-spann modellen. Valg av metoder for evaluering av prosjektet, analyse av data, og en presentasjon av erfaringene med bruk av to-spann modellen i hjemmetjenestene følger deretter. Til slutt vil vi oppsummere erfaringene med bruk av to-spann modellen i praksis med vernepleierstudenter i hjemmetjenesten til mennesker med utviklingshemming.

2.0 Kunnskapsbasert praksis

Kunnskapsbasert praksis er praktiske handlinger basert på metoder og teknikker som har dokumentert effekt. Kunnskapsbasert praksis utvikles i en gitt kontekst med en forankring i ulike kunnskapskilder. Kunnskapskildene som ligger til grunn for utvikling av kunnskapsbasert praksis er brukererfaringer, de profesjonelles erfaringer og resultater fra nyere forskning med dokumentert effekt. Utøvelse av en kunnskapsbasert praksis forutsetter at de profesjonelle arbeider systematisk og holder seg orienterte og oppdaterte på nyere forskning innen sitt område (Nortvedt m. fl. 2007). I figur 1 vises forholdet mellom de ulike kunnskapskildene i kunnskapsbasert praksis.

Figur 1: Modell for kunnskapsbasert praksis

(Nortvedt mfl. 2007)

Modellen for kunnskapsbasert praksis er en relasjonell modell der de ulike kunnskapskildene sees i relasjon til hverandre i en gitt kontekst. Dette innebærer at kunnskapsbasert praksis utvikles i en kontekst som påvirkes blant annet gjennom aktørens forståelsesramme, historier, erfaringer ressurser, etiske forhold og politikk. Kunnskapsbasert praksis vil også være påvirket av den

profesjonelle yrkesutøverens faglige plattform som igjen virker inn på hvilke spørsmål som blir stilt, og hvilke løsninger som velges (Nortvedt.m.fl. 2007).

2.1 Utvikling av kunnskapsbasert praksis ved bruk av to-spann modell

”To spann modellen” er en modell for organisering av praksisstudier hvor studentene går sammen i par. Hensikten med modellen er å øke studentenes trygghet og selvstendighet, og å minske aleneopplevelsen. Det stilles krav til at studentene skal være aktive, og selv ta initiativ til å planlegging og gjennomføring av læringssituasjoner. De skal evaluere og gi hverandre tilbakemelding på praksisgjennomføring. På den måten vil studentenes ansvar for egen og andres læring fremmes. Ukentlig refleksjonsveiledning i gruppe hvor både praksisveilederne og høgskolelektorer er til stede er sentralt i modellen og skal bidra til å gi plass for dialog, refleksjon og kunnskapsutvikling. Modellen krever god dialog mellom høgskolen og praksis da praksisveileder og høgskolelektor også utgjør et tospann (Nilsen & Vold Hansen 2003).

2.2 Læring i praktiske studier

Praksisundervisning benyttes for å kvalifisere studenter til fremtidig yrke. Studentene skal følge ”mestere” for å lære faget. I dette prosjektet har studentene ”fulgt” vernepleiere. Dette har de gjort fordi kunnskaper, ferdigheter og holdninger, først og fremst tilegnes i direkte kontakt mellom mennesker i situasjoner hvor yrkespraksisen anvendes. Tidligere foregikk profesjonsutdanningene kun som mesterlære, en fulgte en ”mester” for å lære faget. Den formen for mesterlære er ikke tilstrekkelig i dag da den ikke fyller kravene som stilles til at studenter skal kunne begrunne sine valg og handlinger teoretisk. Refleksjonsveiledningen har derfor blant annet blitt benyttet for å

hjelp studentene med å se sammenhengen mellom teori og praksis, og å hjelpe dem med å forstå hvilken relevans teorien har (Lauvås & Handal 2000).

Lave og Wenger (1991) har utviklet en teoretisk læringsforståelse, situert læring, med utgangspunkt i mesterlære. Hovedpoengene i den situerte læringstradisjonens læringsforståelse er at læringsprosesser alltid er situert i den konkrete sosiale konteksten som strukturer praksisen de lærende deltar i. Kunnskap og praksis er kontekstspesifikke, og er knyttet til de spesielle kunnskapene som preger ulike praksiser. Ulike teoretikere legger ulike betydninger i begrepet *kontekst*. Dewey viser til sosiale settinger hendelser foregår innen, og omgivelser personer alltid er medlem av. Det gir begrepet kontekst en sosiokulturell forståelse (Dysthe 2001). I begrepet ligger også at personer skaper mening ut fra ulike settinger de er deltakere i.

Vi har i dette prosjektet vært opptatt av studentenes læring i praksisfellesskapet, og prosjektet støtter seg til et sosiokulturelt perspektiv i synet på læring. I det ligger at kunnskap blir konstruert gjennom samhandling som foregår i en kontekst. Interaksjon og samhandling blir grunnlaget for læring, og det knyttes her til deltakelse i et praksisfellesskap. Det er den sosiale gruppa og fellesskapet som den enkelte er medlem av som danner utgangspunktet for læring.

Det er tre hoveddimensjoner som kjennetegner praksisfellesskapet (Wenger 1998 i Nygren 2004):

1. Det er et forpliktende engasjement hos deltagerne som kan beskrives som et engasjert mangfold, med relasjoner, en gjør ting sammen, med sosial kompleksitet og vedlikehold av fellesskapet
2. Det er et gjensidig foretakende med gjensidig ansvarlighet, felles rytmer, lokale tilbakemeldinger til hverandre.

3. Det er et felles repertoar med felles fortellinger, artefakter, stil, diskurser, handlinger, verktøy, konsepter, historier og hendelser.

Studenter som skal ut i praksis har ulike kunnskaper og ferdigheter. Ved oppstart av praksis er det en del oppgaver de klarer å utføre på egenhånd, en del oppgaver de kan utføre med hjelp, og nye oppgaver de må lære. De er i praksis for å lære. Det som ligger i området mellom det en student kan klare på egenhånd, og det studenten ikke kan klare selv, kaller Vygotski den proksimale utviklingssonen (Dysthe 2001). Den inneholder alt det studenten kan greie med hjelp fra andre. I området mellom hva studenten klarer på egenhånd, og hva han ikke greier, er veilederne, som kan mer enn studenten selv, en form for medierende hjelpere. Målet er at studentene etter tilstrekkelig veiledning skal kunne utføre oppgavene på egenhånd, at de har flyttet grensene for hva de kan klare alene. Den pedagogiske utfordringen ligger i å utnytte utviklingssonen ved å stimulere studentene til å arbeide aktivt sammen med andre, gi veiledning og hjelp så de skal kan klare oppgavene selvstendig (Bråten 1996, Dysthe 1996, Dysthe 2001). Ideen med to-spann modellen er nettopp at studentene kan hjelpe og støtte hverandre i læringssituasjoner. Den individuelle proksimale utviklingssonen og den som er felles i miljøet endrer seg og blir omdefinert etter som deltakerne bidrar med sine tanker og kunnskaper i den kontinuerlige prosessen for å skape mening. Studentene vil være i samspill med omgivelsene i vid forstand. Dette er en individuell og sosiokulturell dimensjon; ”The zone of proximal development: where culture and cognition create each other” (Cole 1998 I: Dysthe 2001).

I en praksis organisert som to-spann kan studentene utfordre og hjelpe hverandre for å lære. De må samarbeide, trene seg i å uttrykke seg muntlig og skriftlig. Det å gi hverandre hjelp innenfor den proksimale utviklingssonen kaller Bruner

stillasbygging (Dysthe 2001). Studenter, praksisveiledere og skoleveiledere representerer ulike typer kompetanse og kan gå inn i komplementære roller, de kan fungere som stillas for hverandre. I tillegg fungerer også kulturen i praksisfellesskapet som stillas for studentene.

Kommunikative prosesser er sentrale i menneskers læring og utvikling. Det er gjennom å lytte, samtale, etterligne og samhandle med andre at studenter får del i kunnskap, og lærer hva som er interessant og viktig i kulturen. Samhandling skjer ikke bare mellom menneskene i praksisfellesskapet, men også mellom menneskene og kulturelle redskaper som språk, rutiner, hjelpemidler og teknologier osv. Det blir en relasjonell avhengighet mellom ansatte, studenter, bistandsmottakere, konteksten og aktiviteten på den ene siden, og forståelse, mening og læring på den andre siden. Språk, handling og relasjoner er sentrale deler av samspillet (Dysthe 2001, Linell 2009).

2.3 Refleksjonsveiledning

Refleksjonsveiledning i gruppe er et av de viktigste elementene ved to-spann modellen. Det å trene opp evnen til å kunne reflektere over egen og andres praksis er viktig for vernepleierstudenter da det er del av kompetansen de skal inneha som profesjonelle yrkesutøvere. Gjennom refleksjon vil de kunne vinne ny innsikt, kunne knytte teori og praksis sammen, noe som også kan føre til videreutvikling av mer kunnskapsbasert praksis. Hensikten med refleksjonsveiledning i gruppe er å utvikle personlig kunnskap og handling i yrkessammenheng og å utvikle vernepleierprofesjonens kunnskap i fellesskap med kolleger. Schön (1983) sier:

”En praktikers refleksjoner kan tjene som korrektiv til øverinnlæringen.

Gjennom refleksjon kan han granska och kritisera den tysta kunskap som

vaxt fram kring hans upprepade erfarenheter i sin specialiserade praktikk, och de kan ge en ny innebörd åt unika och usækra situationer, som han kan tillåta sig at uppleva (Schôn 1996:36).

Schôn (1983) skiller mellom ”reflection in action and reflection on action”. I de ukentlige refleksjonsveiledningene dreier det seg om ”reflection on action”.

Formålet med refleksjonsveiledningen er:

- Å gjøre studentene fortrolige med praksisfeltet, hjelpe dem til å få mest mulig ut av studiet av praksisfeltet og sine egne forsøk som yrkesutøvere.
- Å gi studentene hjelp til å studere praksis ved hjelp av begreper, prinsipper og forståelsesmåter hentet fra teorifeltet, slik at de kan få en rikere teoretisk forståelse.
- Å skape behov for å sette seg inn i mer teori og gi retning til arbeidet ved å utvide sin teoretiske forståelse (Lauvås & Handal 2000:28)
-

I den ukentlige refleksjonsveiledningen har vi tatt utgangspunkt i Lauvås & Handal (2000) sin handlings- og refleksjonsmodell og ALACT-modellen (Hoel & Gudmundsdottir 1998).

”modellen sikter mot å utvikle kunnskapsbasen for profesjonell yrkesvirksomhet gjennom en veksling mellom handling og refleksjon over handling. Handlingsrefleksjon kan foregå selv om det ikke veiledes, men veiledning kan både kvalifisere for slik refleksjon og øke utbyttet av den betydelig” (Lauvås & Handal 2000:65).

ALACT-modellen er en modell for refleksjon som beskrives som en spiral i fem stadier. Første stadiet beskriver en hendelse/situasjon, andre stadiet, som en ser

tilbake på, tredje stadiet; vesentlige sider ved situasjonen blir identifisert, en får nye perspektiver på situasjonen. Fjerde stadiet; her utvikler en alternative strategier, og femte stadiet; en prøver ut nye måter å handle på. Femte stadiet utgjør også det første trinnet i en ny spiral (Hoel & Gudmundsdottir 1998:77). Denne modellen samsvarer med refleksjonsmodellen til Bjerknes og Bjørk (2003).

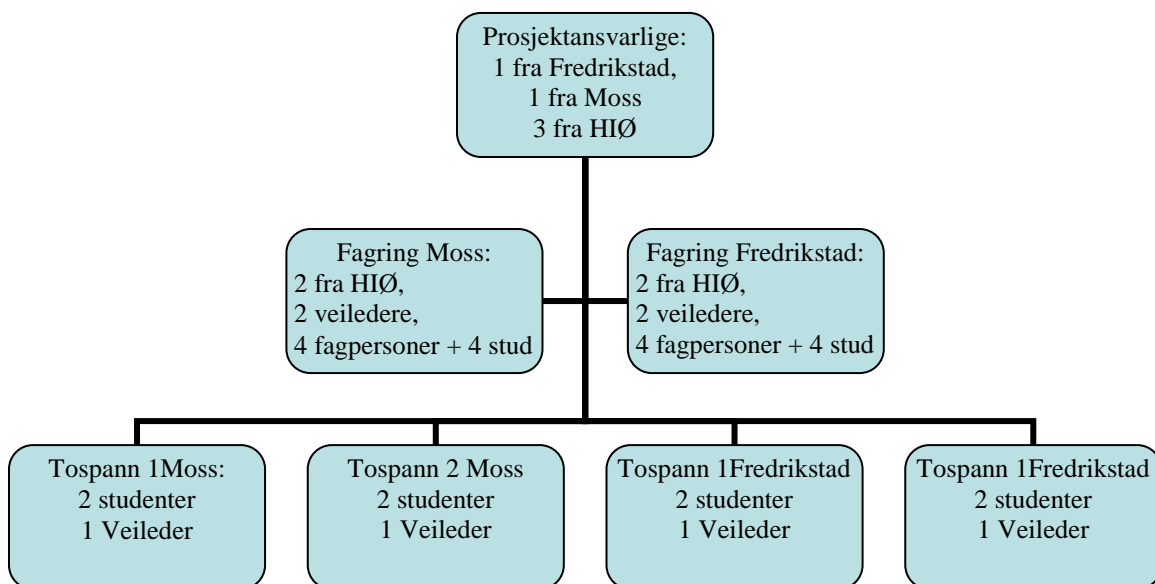
3.0 Organisering, planlegging og gjennomføring

Under dette punktet redegjøres det for hvordan prosjektet Kunnskapsbasert praksis og delprosjektet to-spenn har vært organisert. Videre kommer en beskrivelse av planlegging og gjennomføring av delprosjektet to-spenn.

3.1 Organisering av prosjektet kunnskapsbasert praksis

Prosjektet Kunnskapsbasert praksis har som tidligere nevnt vært delt inn i to delprosjekter; to-spenn og etablering av fagringer. Prosjektene flyter noe over i hverandre ved at studentene og veilederne har deltatt i begge delprosjektene.

Prosjektet Kunnskapsbasert praksis er organisert på følgende måte:

Figur 2: Organisering av prosjektet Kunnskapsbasert praksis

3.2 Rekruttering av kommuner og opprettelse av prosjektgruppe

Prosjektansvarlige fra HIØ etablerte kontakt med kommunene Moss og Fredrikstad for å starte prosjektet Kunnskapsbasert praksis. Tidligere samarbeid

om felles prosjekter, kjennskap til kommunene og til kontaktpersoner var avgjørende for valg av kommuner.

En prosjektgruppe ble opprettet for begge delprosjektene, da det skal være ansvarlige fra deltagende kommuner og fra HIØ ved opprettelse og gjennomføring av denne type prosjekter. Prosjektgruppen har bestått av fem personer; virksomhetsleder og medlem av fagutviklingsteamet fra boveiledningstjenesten i Fredrikstad kommune, rekrutterings- og kompetanseutviklingsansvarlig i Moss kommune og tre høgskolelektorer fra HIØ, vernepleierutdanningen.

3.3 Organisering av prosjektet og rekruttering av praksisveiledere

To-spenn prosjektet ble organisert med to to-spenn i hver kommune, det vil si fire vernepleierstudenter i hver kommune. Hvert to-spenn hadde felles veileder, totalt to veiledere i hver kommune. Det var kommunene selv som rekrutterte veilederne, men det var en forutsetning at de skulle delta i fagringene sammen med studentene. Hensikten med å koble sammen studenter i to-spenn praksis, praksisveiledere og fagringer var en antagelse om at det ville styrke studentenes praksisundervisning. De ville få veiledere som var opptatt av kunnskapsbasert praksis og som var opptatt av fagutvikling. Ved deltakelse i faglige diskusjoner i fagringene og gjennom utprøving av egen kunnskap i praksis, skulle studentene få en tettere kobling mellom teori og praksis. De skulle på denne måten få muligheter til å utvikle profesjonelle ferdigheter (Haug, Hjelmeland & Paulsen 2010).

3.4 Rekruttering av studenter

I henhold til intensjonene om økt studentdeltagelse i ansattes FOU-arbeider, (Strategisk plan for HIØ, avdeling for helse- og sosialfag 2008 – 2012, St. meld. nr. 27 (2000-2001)) ble siste års vernepleierstudenter invitert med i prosjektet. Studentene ble rekruttert via praksisansvarlig for praksis 3 og gjennom vår orientering om prosjektet. Studentene ble invitert til å delta både i to-spenn og i fagringer (Haug, Hjelmeland & Paulsen 2010:4).

Det var fem studenter som meldte sin interesse for prosjektet etter første orientering. Tre studenter ble plassert i prosjektet fordi de manglet praksis med mennesker med utviklingshemming. De ønsket ikke å delta i prosjektet fordi det medførte pendling til en annen by i de ti ukene praksisen varte. Studenter kan ønske seg til praksissteder, men det er Høgskolen som bestemmer hvor de skal være. Dette er noe studentene vet fra første studieår. Det at studenter blir plassert på steder de ikke selv ønsker å være, vil kunne påvirke motivasjon for læring. Dette kan virke inn på hvor vellykket et prosjekt blir.

Praksisveilederne utarbeidet turnus i god tid før studentene skulle begynne i praksis. Denne fikk de fikk utlevert sammen med en informasjon om praksisstedet. Studentene skulle være til stede på praksis gjennomsnittlig 30 timer per uke, og i løpet av praksisperioden skulle de være i praksis en helg, en lørdag og søndag, og ca. en kveld pr. uke.

3.5 Gjennomføring

Sentralt i to-spenn modellen er at studentgruppen inndeles i par, det er ukentlig refleksjonsveiledning, studentene evaluerer hverandre og det legges opp til studentstyrte perioder.

3.5.1 Studentgruppen inndeles i par

To-spann modellen skal organiseres slik at studenter i to-spann skal følge hverandre gjennom hele praksisperioden. De skal være på samme praksissted og ha samme turnus. Studentene som er i par skal ha felles praksisveileder og en felles veileder fra høgskolen. I dette prosjektet ble studentene inndelt i fire par, men kun to av parene kunne gå sammen på samme praksissted. Fire studenter (to par) ble plassert enkeltvis i ulike bofellesskap for mennesker med utviklingshemming, og de så hverandre ikke annet enn i veiledningstimene.

3.5.1 Refleksjonsveiledning

Refleksjonsveiledningen foregikk i grupper med fire studenter, to praksisveiledere og en veileder fra HIØ 1,5 time en gang per uke. Studentene leverte et veiledningsgrunnlag/refleksjonsnotat til veilederne senest dagen før veiledning (vedlegg 2). Veiledningen i gruppe gjorde det mulig å reflektere over praksis, dele kunnskap og erfaring og diskutere faglige problemstillinger. Lærere fra HIØ og praksisveilederne hadde et felles ansvar for oppfølging, veiledning og evaluering av studentene.

I *Fredrikstad kommune* foregikk den ukentlige refleksjonsveiledningen enten på en av de to virksomhetene eller på HIØ. Det var satt opp en møteplan for dette, og ansvaret for å lede veiledningen fulgte samme plan.

I *Moss kommune* ble de første veiledningstimene avholdt på de ulike praksisstedene. Da det var vanskelig å være uforstyrret der, ble møtene lagt til et av kommunens møtelokaler utenfor praksisstedene. Ansvaret for å lede refleksjonsveiledningene var delt mellom praksisveilederne.

De ukentlige veiledningene ble gjennomført etter samme mal i Fredrikstad og Moss. Ved oppstart av veiledningen ble det gitt rom for spørsmål eller avklaringer av problemstillinger av praktisk karakter. Deretter la studentene fram sitt veiledningsgrunnlag/refleksjonsnotat for gruppa, og gruppa valgte hvilken situasjon/situasjoner de mente det skulle fokuseres på. Veilederne stilte åpne spørsmål som skulle bidra til å fremme studentens egen forståelse av situasjonen som ble presentert. Etter presentasjonen og en analyse av situasjonen ble de andre studentene i gruppa utfordret. De skulle komme med spørsmål, egne refleksjoner og vurderinger rundt den presenterte situasjonen. Tilbakemeldingene skulle gi støtte til handlingsvalgene som var foretatt og/eller utfordringer i forhold til at det burde ha vært valgt andre alternativer. I refleksjonsveiledningen skulle studentene også utfordres til å knytte teori opp mot situasjonsbeskrivelsen, og oppmuntres til å finne nyere forskning knyttet til de ulike problemområdene.

Hensikten med refleksjonsveiledning i gruppe var å fremme studentenes evne til refleksjon og kritisk vurdering og til å lære å benytte teori og forskning for å løse praktiske utfordringer. En forutsetning for å lykkes med dette var å skape trygghet og tillit i gruppen, noe veilederne og lærerne fra HIØ var spesielt ansvarlige for. Da studenter alltid er sårbare i veiledningssituasjoner er det viktig at de opplever støtte, anerkjennelse og respekt.

3.5.3 Studentene vurderer hverandre

I praksisperioder gjennomføres både formativ og summativ vurdering. Den formative vurderingen foregår underveis i praksisperioden. Den er det

praksisveileder som har hovedansvar for, men medstudent og øvrig ansatte gir også vurderinger underveis. Den summative vurderingen gis på et møte midtveis i praksisperioden og en sluttvurdering når praksis avsluttes. Når studenter i to-spenn skal vurdere hverandre deltar begge studentene sammen med praksisveileder og lærer fra HIØ. I dette prosjektet var det bare mulig å gjennomføre to-spenn vurdering med fire av studentene. For de fire andre studentene foregikk midtveisvurderingen og sluttvurderingen sammen med praksisveileder og lærer fra HIØ, som ved vanlig praksis. De fire studentene det gjaldt hadde kun vært sammen i veiledningstimene og hadde ikke grunnlag til å vurdere hverandre.

3.5.4 Studentstyrte perioder

I følge to-spenn modellen skulle studentene omtrent halvveis i praksisperioden, eller når det ble ansett som faglig forsvarlig, overta arbeidsoppgavene på praksisstedet i korte perioder. Deler av personalgruppene skulle på denne måten frigjøres så de kunne gå på kurs, forelesninger, seminarer eller andre fagrelaterte aktiviteter. Da det i dette prosjektet kun var en eller to studenter på hver praksisplass var dette ikke mulig å gjennomføre.

4.0 Metoder for datainnsamling

Representantene fra HIØ har hatt ansvaret for dokumentasjonen og rapporteringen om erfaringene med bruk av to-spenn modellen i kommunal hjemmetjeneste. Respondentene i denne undersøkelsen var veiledere fra praksisfeltet og studenter i praksis 3. Det er problemstilling og formål med undersøkelsen, forskers forutsetninger og ressurser, tilgjengelighet til miljøet samt egenskaper ved studieobjektene som bestemmer valg av metode (Kvale 1997).

For å få svar på de fem forskningsspørsmålene vi stilte innledningsvis, har vi valgt både kvalitativ og kvantitativ tilnærming til innsamling av data. For å innhente dokumentasjon fra praksisveilederne er det benyttet spørreskjemaer og fokusgruppeintervjuer. Informasjon om studentenes forventninger til, og erfaringer med, to-spenn modellen ble innhentet ved bruk av fokusgruppeintervjuer.

4.1 Respondenter

Datagrunnlaget for dette materialet er fra to ulike grupper respondenter. Den ene gruppen bestod av åtte vernepleierstudenter, og den andre av fire vernepleiere ansatt i den kommunale hjemmetjenesten til mennesker med utviklingshemming. Det ble avholdt separate fokusgruppeintervjuer for studenter og praksisveiledere, et fokusgruppeintervju før oppstart av praksis og et ved avslutning av praksis. I fokusgruppeintervjuet med studentene deltok seks studenter før oppstart av praksis, og fire studenter etter avsluttet praksis. Tre praksisveiledere deltok på fokusgruppeintervjuene før praksis og to ved avslutning av praksis.

4.2 Fokusgruppeintervju

Fokusgruppeintervju ble vurdert som en godt egnet metode til datainnsamlingen, da vi var ute etter studentenes og praksisveiledernes erfaringer og opplevelser med modellen. Gjennom intervjuene har vi fått tilgang til både praksisveiledernes og studentenes erfaringer med tospann. Vi har spesielt vært opptatt av å fremskaffe kunnskap om hvorvidt to-spann tilrettelegger for læring og om bruk av modellen fremmer samarbeid mellom Høgskolen og praksis.

”En fokusgruppe er en særlig form for intervju, hvor en gruppe mennesker er samlet af forskere eller studerende for at diskutere et bestemt emne” (Halkier, 2005:7).

Bruk av fokusgrupper kan forstås som en metode hvor data produseres gjennom gruppeinteraksjon rundt et emne. Emnet er bestemt av forskeren (Morgan 1997). Gjennom fokusgruppeintervju har vi fått tilgang til studentenes og veiledernes fortellinger om sine forventninger, erfaringer og opplevelser. Kombinasjonen av samhandlingen i fokusgruppa og fokus på valgt emne har vært velegnet for å produsere empiriske data. I intervjuene har respondentene fortalt om hvilke forventninger de hadde til to-spann praksisen, hva de har gjort, hvordan, hvorfor, hvordan de har opplevd ulike situasjoner, og hvordan de har brukt opplevelsene til å forstå andre situasjoner. Vi har vært ute etter å studere og skape en dypere forståelse for erfaringene med bruk av tospann i hjemmetjenesten (Halkier, 2005, Kvale, 1997).

Det ble utarbeidet separate intervjuguider til studenter og veiledere (vedlegg 3).

4.3 Gjennomføring

Alle fokusgruppeintervjuene ble avholdt i Høgskolens lokaler. Det ble satt av to timer til hvert fokusgruppeintervju, og det ble benyttet ”mini-disc”. I fokusgruppeintervjuer er innholdet i det som ble fortalt sammen med måten det blir formidlet på gjenstand for analyser (Halkier 2005). For å validere observasjoner og tolkninger, samt å gi større mulighet for å stille oppklarende spørsmål valgte vi å være to intervjuere i hvert intervju (Hjelmeland 2007). Den ene hadde rollen som intervjuer og den andre stilte oppklarende spørsmål og noterte underveis. Datamaterialet ble umiddelbart etter intervjuene transkribert. Gjennom å være to intervjuere også i bearbeiding og tolkningen av materialet mener vi at vi i tilstrekkelig grad har vært tro mot materialet og fått frem respondentenes beskrivelser av sin virkelighet.

Svakheter ved bruk av fokusgruppeintervju er at vi får fram gruppetenkning og får vite lite om enkeltindivider. Gruppeeffekter som polarisering og konformitet kan gjøre at den enkeltes utsagn og forståelser kommer lite til uttrykk. Vi kan få begrenset tilgang til den enkeltes livsverden. Metoden kan føre til en underrapportering av individuell forståelse i motsetning til individuelle intervjuer hvor forsker kan stille mer direkte personlige spørsmål. Samtidig vil gruppen ha en sosial kontrollfunksjon i forhold til ekstreme eller usanne utsagn. Som intervjuere i fokusgruppeintervju har vi derfor brukt tid på forberedelse til intervjuene gjennom å sette oss inn i hvordan gruppedynamikk og gruppeprosesser kan påvirke resultatet (Halkier 2005). Som høgskolelektorer har vi mye erfaring fra gruppeveiledning med studenter, erfaringer som er nyttige ved gjennomføring av fokusgruppeintervjuer.

Hvert intervju ble avsluttet med en respondentsjekk der vi oppsummerte hovedpunktene i informasjonen som hadde kommet fram. Etter intervjuet bad vi

om en umiddelbar evaluering fra deltakerne om hvordan de hadde opplevd det å delta i fokusgruppeintervju.

4.4 Spørreskjema

I tillegg til fokusgruppeintervjuer har vi benyttet et spørreskjema til datainnsamling (vedlegg 4). Spørreskjemaet hadde 18 påstander med en skåre fra 1 – 5, der 5 betyr helt enig, 4 betyr enig, 3 betyr ”midt på treet”, 2 betyr uenig og 1 betyr helt uenig. Spørreskjemaet bygger på et internasjonalt evalueringsskjema, Course Experience Questionnaire (CEQ) (Ramsden 1992), et spørreskjema som vurderer kvaliteten på et undervisningstilbud. På grunn av materialets størrelse er det ikke foretatt prosentomregning.

Det kan stilles spørsmål om det er forskningsetisk forsvarlig å gjennomføre en spørreundersøkelse blant så få respondenter. Hensikten har da heller ikke vært å produsere et statistisk materiale, men å styrke troverdigheten av dataene fra fokusgruppeintervjuene.

4.5 Metoderefleksjoner

Gjennom fokusgruppeintervjuene ønsket vi å få fram fylldige beskrivelser av erfaringene med to-spann modellen. Det oppnådde vi ved at respondentene under fokusgruppeintervjuene bekreftet og bygde videre på hverandres resonnementer, var uenige og diskuterte ulike utsagn.

Prosjektets størrelse gjorde at utvalget av respondenter ble lite. Deltakerne kjente hverandre, og det gjorde det vanskelig å ivareta anonymiteten til

deltakerne i de ulike respondentgruppene. Halkier (2005) legger særlig vekt på fire sentrale etiske føringer ved bruk av fokusgruppeintervju. For det første må deltakerne føle seg trygge på at deres navn ikke tilkjennegis og at ingen andre enn forskerne har tilgang til originale lydfiler eller datautskrifter. Deretter skal det ikke være det minste tvil om hva dataene skal benyttes til. For det tredje forventes det at man holder orden som forsker og ikke lover respondentene mer enn man kan love. Hennes siste poeng synes selvfølgelig, men handler rett og slett om å oppføre seg ”som folk”. I dette ligger at man skal passe seg vel for å opptre akademisk arrogant og sette forskningen i et dårlig lys (Halkier 2005). Vi mener at alle disse fire etiske føringer er godt ivaretatt.

4.6 Analyseprosessen og bearbeiding av datamaterialet

Datamaterialet er transkribert, analysert og tolket. I analysen av datamaterialet har vi foretatt en meningsfortetning basert på det vi som forskere har oppfattet som meningen i materialet (Denzin 1989, Kvale 1997). Samtidig er materialet kategorisert (ibid). Etter bearbeidingen er materialet kategorisert i to hovedkategorier som beskriver studentenes forventninger til og erfaringer med to-spann modellen og veiledernes forventninger og erfaringer. Den ene hovedkategorien handler om hva studentene sier om:

- forventninger til og erfaringer med to-spann praksis
- erfaringer med refleksjonsveiledning
- om vurderinger av hverandre
- om deltakelse i fagringer

Den andre hovedkategorien handler om hva veilederne sier om:

- forventninger til og erfaringer med praksis organisert som to-spann
- erfaringer med refleksjonsveiledning
- om at studentene vurderer hverandre
- om studentenes deltakelse i fagringer

5.0 Presentasjon av datamaterialet

Presentasjon av resultatene av datainnsamlingen følger strukturen etter kategoriseringen av fokusgruppeintervjuene. Stedvis vil vi underbygge to-spann veiledernes uttalelser med resultatene fra spørreundersøkelsen vi foretok i forkant og i etterkant av prosjektet. Presentasjonen av datainnsamlingen er to-delt. Først vil vi presentere resultatet fra fokusgruppeintervjuene med studentene og deretter resultatene fra fokusgruppeintervjuene med to-spann veilederne.

5.1 Studentene sier...

5.1.1 Om forventninger til, og erfaring med to-spann praksis

Det var ulikt hvor mye kjennskap studentene hadde til praksisstedene før oppstart av praksis, og forventningene var av den grunn varierende. Det faktum at studentene fysisk ikke var på samme sted utledet ulike forventninger. En student mente at forventningene til to-spann ikke ville innfris, da de var plassert i ulike bofellesskap som ikke hadde felles aktiviteter. Andre studenter mente at dette ikke ville by på problemer.

”Vi er hos samme person, men ikke på samme tid. Det er mulig å reflektere over samme person sett på ulike tidspunkter. Da har vi noe felles som ses med forskjellig blick, som vi kan snakke sammen om. Vi har anledning til å snakke sammen om litteratur. Det spiller ikke noen rolle om man ikke er hos samme person samtidig, fordi man kan reflektere sammen om erfaringer.”

Tre av studentene har tidligere vært i to-spann praksis i sykehjem, og gir uttrykk for at de var fornøyde med den praksisen.

”Det å samarbeide med noen. Jeg ser frem til å utveksle erfaringer. To hoder tenker bedre enn ett hvis det fungerer bra.”

Andre reflekterte over to-spann praksis som en god mulighet til å arbeide på en annen måte enn man vanligvis gjør som miljøterapeut.

”...i jobbsammenheng skal vi aldri være to oppå hverandre, unntaksvis ved 2-1 bemanning. Man reflekterer i etterkant. Jeg ser frem til dette.”

Men hvordan gikk det?

”Det har gått over all forventning. Jeg hadde ikke tenkt at de skulle være så godt forberedt fra praksis sin side.....at vi skulle bli så godt mottatt hadde vi ikke regnet med.”

Gjennomgående er dette studentenes erfaringer. Gode veiledere, ivaretagelse fra kollegiet, godt forberedt praksis, har gitt gode muligheter til å ta del i arbeid og rutiner ved det enkelte praksissted.

”Vi ble veldig godt mottatt vi fire studentene. Ble nesten litt skremt den første dagen. Vi ble stuet inn på et møterom med avdelingsledere og virksomhetsledere, og de sa at de var privilegerte som fikk fire studenter. Dem

la det fram sånn at vi kom som 3.års studenter – at vi skulle komme og revolusjonere hele praksisstedet.”

To av de tre studentene som tidligere hadde vært i to-spann i sykehjemspraksis sier følgende om denne praksisen:

”Jeg syns ikke det har vært noen to-spann jeg da siden vi har vært på to forskjellige steder. Vi har bare sett hverandre når vi har kjørt fram og tilbake sammen. De andre har sett hverandre på jobb også da, sett brukerne og. Det eneste jeg har sett var da jeg var nede på boligen to ganger eller noe sånt, da jeg så dem.”

Studentene hadde praksis i to bofellesskap som ikke lå så langt fra hverandre, men det var fysisk atskilt. De var tilknyttet to forskjellige personalgrupper, to forskjellige avdelinger. Det ble ingen naturlige treffpunkter.

”Jeg tenker at to-spannet var veldig fint andre året jeg for at så er det veldig forskjellig i forhold til hvordan du er sjøl tredje året i forhold til andre året. Du er kanskje mer trygg på deg sjøl og måten du jobber på som tredje års student. Andre året var det fint å være sammen for å støtte hverandre mens nå har det vært greit å ha den refleksjonsveiledningen en gang i uken.”

”Jeg er enig. Det har ikke vært noe to-spann sånn som det var i fjor, men det hadde kanskje ikke vært så vesentlig å ha to-spann heller. Det hadde blitt så lite, det var for få brukere.”

Bofellesskapets størrelse og antall brukere som er tilknyttet dette blir trukket frem som en vesentlig faktor hva gjelder muligheter for å ha to-spann praksis.

”Er det fire brukere holder det med en halv student nesten altså.”

To andre studenter har vært i samme bolig, men dette er et stort hus med 60 ansatte og 8 brukere. Balansen mellom å ”tråkke oppå hverandre”, og se hverandre tilstrekkelig for å nyttiggjøre seg hverandre som studenter, og kunne evaluere hverandre er et dilemma som fremkommer i materialet.

”Vi kjørte jo sammen og diskuterte og vi var på samme møtene. Jeg merket at det var godt å ha noen å spille på. Jeg kan jo være litt eplekjekk og min makker her er jo alt for beskjeden, så til sammen ble vi et dynamitt par. Det samarbeidet vi fikk til da, å ikke tråkke på hverandre synes jeg var bra i forhold til i fjor. Da synes jeg det ble slitsomt. Litt mye unødvendig pjatt. Vi skulle snakke så veldig mye om det. Nå synes jeg det var mer nyttige meningsutvekslinger. Ble mye klarere med tilbakemeldinger fra... . Sto utenfor, men hadde allikevel hørt mye om hverandres brukere. Jeg synes det var mye bedre.”

Erfaringene er at når det er små miljøer så er det ikke noe poeng med to-spann. Det kan ikke være to studenter i tillegg til annet personale. Det blir for mange personer, men på større steder med flere brukere fungerer modellen etter intensjonen.

5.1.2 Om refleksjonsveiledning

Refleksjonsveiledning er vesentlig i to-spann modellen. Studentene som hadde vært i to-spann praksis tidligere hadde gode erfaringer med denne form for veiledning. I den ukentlige refleksjonsveiledningen var alle studentene i hver kommune, praksisveileder og veileder fra HIØ til stede.

”Det blir lettere å knytte teori til praksis. Lærene kommer med teori, praksis kan de også, men vi har oppgaver hvor vi skal knytte teori til praksis. Det er lettere å se sammenhenger i dette når både skole og praksis er til stede sammen.”

Det kan se ut som om studentene nyttiggjorde seg refleksjonsveiledningen gjennom å være til stede i andres historier, og generalisere kunnskap knyttet til brukere man selv ikke har erfaring med. Likeledes var det å bruke verktøyet skriftlige refleksjoner i egen faglig utvikling nyttig.

”Den refleksjonsveiledningen burde være obligatorisk for en får mye mer ut av det. Det å bli samlet en gang i uken var bra. Selv om jeg ikke kjente brukerne på de andre stedene så kunne jeg kjenne igjen situasjonene. Så selv om jeg synes vi har fått den ultimate praksisen, selv om vi tar bort den to-spann betegnelsen, så har det med fellesveiledning mye for seg.”

”Det var lærerikt å høre andre. Vi skrev mange refleksjonsnotater, men ikke alle fikk lagt frem hver gang. Det gjorde ingen ting for det var nyttig å høre på andre.”

Gjennom bruk av refleksjonsnotater skulle studentene lære å separere tanke og følelse fra situasjonen, og gjøre grundige analyser av valg og potensielle endringsmuligheter for fremtidige hendelser.

”Det er veldig nyttig. Du blir skikkelig kjent med deg sjøl. Du må skikkelig vri hjernen for å tenke igjennom. Hva synes jeg egentlig? Hva mener jeg egentlig? Det er veldig nyttig.”

” – og så får vi skilt litt på de forskjellige tankene. Det er greit at det står på malen lettere å skille ut hva som var observasjoner og hva som var følelser. Tenke litt på hva man bør lære noe om.”

Det var mange til stede i veiledningene, og kravet om struktur, og fordeling av tid kan synes som et moment gruppeleder skal være klar over.

”Minuset er kanskje at det krever litt mye tid. Reisevei fram og tilbake. Også må en være nøye så alle får litt utbytte, så ingen kaprer hele tiden. Hvis man tar hensyn til det burde det være bra.”

Når det gjelder refleksjonsveiledningen en gang i uken sier studentene at det har vært en ressurskrevende modell. De utfordres til å forslå andre måter å gjennomføre refleksjonsveiledning på.

”Jeg synes det beste hadde vært om lærerne hadde vært med, men hvis dem ikke hadde kapasitet til det så hadde det viktigste vært at vi hadde møttes. Heller en veileder ute enn ingenting.”

”Det hadde kanskje ikke vært nødvendig å ha det hver uke. Det hadde kanskje vært tilstrekkelig å ha det f. eks. annen hver uke. Om det hadde vært litt lenger tid da i tilfelle man hadde flere ting vi ville ha tatt opp.”

Studentene er enige om at det med kontinuitet er viktig. Hvor ofte refleksjonsveiledning bør være, er knyttet litt til hvordan praksisstedene er organisert, hvor ofte studentene ser hverandre og hvor ofte de er sammen.

Studentene har vært på ulike steder. Noen strevde litt i starten med å finne situasjoner i hverdagen som kunne danne grunnlag for en skriftlig refleksjon. Flere av studentene har gitt tjenester til multifunksjonshemmede personer i 50 årene. Det er kanskje en forklaring på at det ikke skjer ”de store tingene” som studentene kaller det. Det som viser seg når en ser tilbake på alle refleksjonsnotatene, er at det har skjedd en del allikevel. Det er ”de små tingene” som er viktige.

”Det er ikke nødvendig å lete etter det store, men det blir til at en gjør det før en får ting på plass. Vi gjorde det i starten, og det gjør man hvis det ikke er noen klare forventninger til hva som forventes av en veiledning. Så det ble ikke noen store ting når vi først fikk avklart det.”

Det de konkluderer med etter å ha diskutert seg i mellom er at det egentlig er ”de små tingene” som er viktige. Grunnen til at de synes det har vært vanskelig å ta opp de ”småtingene” sier de, er at de har trodd at de måtte prestere mer i refleksjonsveiledningen. Med småting mener de her episoder knyttet til dagligdagse situasjoner som for eksempel å hjelpe brukere i dusjen, eller med

spising og lignende. De var usikre på om dette var temaer for refleksjon, fordi det var flere i gruppen, ikke bare dem og veileder. Så her skulle vi vært tydeligere på hva vi forventet før praksis startet, på hva refleksjonsveiledningen skulle være, hvordan refleksjonsveiledningen skulle gjennomføres, og på hva som var bra nok veiledningsgrunnlag.

”Ja jeg var veldig fornøyd med veiledninga og det opplegget der. Det burde skolen gjøre noe med for det er ikke alle veiledere ute som tar det med veiledning høytidelig. Jeg har fått mye mer ut av denne praksisen her enn den forrige hvor jeg måtte gå og be om veiledning. Dette syns jeg har vært 100 % vellykka. Refleksjonsnotatet gjorde at jeg måtte slå opp litt i pensum så da fikk jeg lest også. Jeg er veldig fornøyd med hvordan det har fungert og hvordan det har vært lagt opp.”

”Jeg tenker også at refleksjonsveiledninger er viktig å kunne ta med seg videre også. Og i NN kommune møtes alle de 3-årige hver 6. uke og reflekterer. Det er en slags refleksjonsveiledning som vi har hatt nå. Det er jo kjempeviktig for å få flere løsningsforslag.”

De sammenligner de møtene med ansatte har hatt med den refleksjonsveiledningen i gruppe som de har hatt som studenter. De tenker at modellen som har vært benyttet i refleksjonsveiledningen, kan de bruke i arbeidet som ferdige vernepleiere.

5.1.3 Om studenters evaluering av hverandre

I to-spann modellen ligger det at studentene skal evaluere hverandre på

halvtidsevalueringen og på sluttevalueringen. Tanker studentene gjør seg rundt dette, er at denne erfaringen er viktig i forhold til fremtidig yrkespraksis.

”Det er viktig hvordan vi gjør det når vi evaluerer hverandre. På jobben har vi ansvar for sommervikarer. Det er forskjell på det å komme med kritikk og det å kritisere. Kritisering fører til stress og mindre læring. Vi skal lære hverandre, men ikke ødelegge selvtilliten, men bygge den opp. Ikke kritisere, men spørre hvorfor du tenker sånn, og hvorfor du gjør som du gjør.”

”Det er positivt å bli evaluert ikke bare av veileder, men også av studenter. De stiller andre krav og ser andre ting enn veileder. Ser hvordan man har takla ulike situasjoner. Poenget er at det er flere som ser.”

Hvilken ”innpakning” som benyttes reflekterte studentene over. Det kan være et dilemma mellom å være grei, og hva som må til for å ”gjøre hverandre gode”.

”Studenter har som regel ikke lyst til å si noe om hvor landet ligger. Pynter på det. De tenker ikke på at man er ansvarlig for ryktet til utdanninga. Om man ikke sparer på kruttet er det en fordel. Det er et spørsmål om hvor mye vi skal pakke inn. Hvis noe virkelig er galt, hvor mye skal man pakke inn?”

Hovedsakelig viser materialet at studentene synes metoden å evaluere hverandre er nyttig for videre arbeid som vernepleiere, de synes det er bra å bli sett av andre øyne enn veileders, men det er litt vanskelig å komme med kritikk, og derfor er dette en god måte å trene seg i dette på.

”Verdifullt å lære eller få erfaring i å gi tilbakemelding, for eksempel på personalmøte. Det å gi tilbakemelding på en konstruktiv måte. Det er nyttig i forhold til fremtiden. Nyttig å få erfaring med hvordan jeg selv gir tilbakemelding til medstudenter/andre.”

5.1.4 Om studentdeltakelse i fagringer

Datamaterialet er mangelfullt i forhold til studentens erfaringer med deltakelse i fagringer. Ytterligere dokumentasjon finnes i egen rapport (Haug, Hjelmeland & Paulsen 2010:4).

5.2 To-spenn veilederne sier...

5.2.1 Om forventninger til og erfaringer med praksis organisert som to-spenn

”Vi fikk det liksom ikke helt til hos oss”

Det kan synes som om praksisveilederne kjente på at egen arbeidsplass ikke representerte tilstrekkelig faglig utfordring for tredje års vernepleierstudenter, og at dette var noe som forsterket seg når studentene i tillegg gikk i to-spenn.

”De som var her var så flinke, de var jo tredje års studenter”

Bofellesskapene er organisert og utformet ulikt. Antall brukere kan være få og behovet for bistand varierer. Respondentene var av den oppfatning at det i sykehjem muligens er lettere med to-spann modell da det er større enheter der. En utfordring knyttet til to-spann modell i små enheter er at det kan bli for mange tjenesteytere og uklarheter rundt hvilke oppgaver studenter skal utføre.

”Tredje-års studenter MÅ ha utfordringer, kanskje bedre med første-års studenter?”

Det kan være nærliggende å undres over hvorvidt to-spann organisering overhodet er mulig i hjemmetjenesten. Respondentene er av den oppfatning at det er mulig, men det betinger planlegging. En mulighet er å være hos ulike brukere, men ha samme turnus, veiledning og refleksjonsveiledning. Ved et tettere samarbeid med dagsenter eller arbeidsplass vil også muligheter for arbeidsoppgaver og faglige utfordringer utvides.

Praksisveilederne var motivert for oppgaven som to-spann veiledere, og opplevde å inneha både tilstrekkelig informasjon om prosjektet, og kunnskap og erfaring å bidra med, i veiledning overfor studentene. Deres forventninger til hva de kunne forvente av studentene synes også klare. Underveis i praksisperioden mente de at de fikk formidlet egen kunnskapen til studentene, og oppgaven som veileder opplevdes lærerik og faglig utfordrende. Det var stor enighet om at oppgaven med å gi vernepleierstudentene en lærerik praksis ikke bare har vært en arbeidsoppgave de som veiledere har hatt, men det har vært et teamarbeid. Kollegaer på de respektive praksisplassene har i stor grad også har tatt ansvar for å lære opp vernepleierstudentene, og gi hjelp og støtte til praksisveileders oppgave med studentene. Praksisveilederne opplevde at jobben

de gjorde ble verdsatt både av høgskolens representanter og studentene, og at de har fått den hjelp og støtte de har hatt behov for.

Et av målene med tospann praksis er å utvikle selvstendighet hos studentene. Det ble stilt spørsmål til hvorvidt dette bidro til det, da metoden også kan gi mulighet til å *”å lene seg veldig på medstudenten”*.

5.2.2 Om refleksjonsveiledning

”skulle ønske jeg hadde fått mulighet til det da jeg var student”

To-spann veilederne har mye positivt å si om den ukentlige refleksjonsveiledningen. De mener kravene om skriftlig refleksjon skjerper både studentenes, og egne fokuseringer på faglighet.

Erfaringene er allikevel litt delte. Noen har sett endringer hos studentene i forhold til faglig kommunikasjonsevne, studentene er *”rett og slett bli bevisst på problemstillinger det er nyttig å reflektere over”*. Og flere studenter har oppdaget skriftlig refleksjon som metode i fagutvikling, eksempelvis ved oppsummering på praksisdagen. De anvender også metoden utover de krav som stilles i forbindelse med veiledning. Det er imidlertid relativt store variasjoner studentene i mellom, og hvor mye arbeid hver enkelt student legger ned i dette. Majoriteten har arbeidet bra, men enkelte har gjort *”et minimum av det som må gjøres”*

Veilederne mener det ligger utviklingspotensial i refleksjonsnotater. Man kan for eksempler anvende dem ved halvtids og fulltidsevaluering som grunnlag for å vurdere faglig progresjon. Studentenes engasjement og faglige utvikling

kommer godt frem i notatene. Metoden var imidlertid ny for to-spenn veilederne, noe dette sitatet poengterer.

”Skulle nok stilt litt strammere krav til studentene om innhold i notater og problemstillinger knyttet til dette, neste gang kan jeg som veileder følge litt bedre opp”

I refleksjonsgruppene var Høgskole, praksis og studenter til stede. Denne organiseringen er også noe to-spenn veilederne er positivt innstilt til. Samarbeidet beskrives *”kjempenyttig”* da det gir trygghet og bekreftelse på egen veilederpraksis. Veilederne opplever også å bli oppdatert på formelle krav skolen stiller, og kan justere seg inn på rett spor om en skulle være litt på avveie.

”Skolen stiller litt annerledes spørsmål”

Det er en formulering som kan handle om de perspektivulighetene som representeres, og de faglige forskjellene som gjennom samarbeidet skal kunne styrke studentenes læring i praksis.

Materialet stiller imidlertid spørsmål ved hyppighet, og mener det ville vært hensiktsmessig å *”tynne ut”* refleksjonsveiledning til hver fjortende dag. I motsatte uker kunne ordinær veiledning i to-spennet vært gjennomført med fokus på for eksempel lærekontrakt eller notater. Praksisveilederne opplevde at de gav for lite faglig veiledning på fokusområder i praksis 3.

”Praksisoppgaven ble noe studentene gjorde selv”

5.2.3 Om at studentene evaluerer hverandre

Denne metoden betinger at man har vært sammen, det har de ikke vært alle steder. Veilederne mente derimot at metoden i seg selv gav mange positive sideeffekter, og det var nyttig at studentene evaluerte hverandre, *”De bør jo ha litt å si”*

”Men neste gang skal jeg gjøre det annerledes, da skal studentene først evaluere hverandre, deretter skal jeg som veileder”

5.2.4 Om studentdeltakelse i fagringer

Studentenes engasjement og initiativ til å delta i faglige diskusjoner og komme med forslag til endring av tiltak overfor enkeltbrukere blir av praksisveiledere vurdert *”sånn midt på treet”*. Deltakelse i fagringer synes å ha liten faglig effekt for studentene. Respondentene er av den formening at studentene har mistet en dag i praksis, og har vist liten interesse for arbeidet i fagringene.

”De har lært litt ekstra, men det er vi andre som har jobba”

6.0 Oppsummering

Studentenes gjennomføring av praksis har vært ulik. I to av to-spennene har to og to studenter gjennomført praksis på samme praksissted. I de to andre to-spennene har de fire studentene vært tilknyttet hvert sitt praksissted. Alle studentene har deltatt i ukentlig refleksjonsveiledning. Studenter, representanter fra HIØ og praksisveiledere har deltatt i fagringer.

Dette del-prosjektet har vært en utprøving av to-spenn modellen på en ny praksis arena. Gjennom en periode på 10 uker har vi samlet kunnskap og erfaringer. De gode erfaringene tar vi med oss og bygger videre på. Utfordringene vi møtte underveis har gitt oss kunnskap som er nyttige innspill til andre prosjekter.

Gjennom oppsummeringen har vi forsøkt å gi svar på de forskningsspørsmålene vi stilte innledningsvis.

6.1 Bruk av tospenn modellen i kommunal hjemmetjeneste ville bidra til å styrke kvaliteten på praksisundervisningen

De fire studentene som har gjennomført praksisen sin i to-spenn sier at de har arbeidet på en annen måte enn i ordinær praksis. De har hatt en annen student å spille på, noe de opplever har vært bra. De har gitt hverandre tilbakemeldinger og har reflektert over situasjoner de har opplevd, både underveis i praksisen og på refleksjonsveiledningene. De forteller at de har lært mye av å gi hverandre tilbakemeldinger, og det å motta tilbakemeldinger fra andre.

Praksis har vært godt forberedt på å ta i mot studenter, noe som har bidratt til å øke kvaliteten på praksisstudiene.

6.2 To-spenn fremmer dialog mellom praksissted og HIØ

Den ukentlige refleksjonsveiledningen har ført til et tettere samarbeid mellom praksis og HIØ. I ordinær praksis er veiledere fra HIØ på halvtidsevaluering hos studentene og veilederne. For øvrig tar skoleveileder kontakt med praksisveileder per telefon tidlig i praksisperioden for å høre hvordan det går med studenten. I to-spenn modellen treffes veiledere fra praksis og fra HIØ ukentlig, noe som gir et tettere samarbeid og tettere oppfølging av studentene. Veilederne har i fokusgruppeintervjuene gitt uttrykk for at de gjennom samarbeidet har fått hjelp og støtte fra HIØ. Samarbeidet opplevdes som nyttig da det ga dem trygghet og bekreftelse i forhold til deres veilederrolle. De har blitt oppdatert på formelle krav og teori. Studentene sier at det at lærere og veiledere ofte har ulike perspektiv på situasjoner styrker deres læring.

6.3 To spenn øker studentenes trygghet, selvstendighet og minsker alenefølelse

En av ideene bak bruk av to-spenn modellen i gjennomføring av praksis har vært å øke studentenes trygghet og derigjennom motivere dem og gi dem selvtillit til å ta nye utfordringer. Både studenter og veiledere er positive til bruk av to-spenn i gjennomføringen av praksisstudier. De er imidlertid samstemte i at to-spenn modellen er en modell som egner seg bedre i tidligere praksisstudier og i større enheter. Studenter i Praksis 3, siste studieår, er mer selvstendige og har derfor ikke behov for praksisstudier i to-spenn modell. Det studentene fremhever som positivt er at det har vært godt å ha noen å spille på. De har kunnet gi hverandre nyttige tilbakemeldinger, og de sier at de både har lært å gi og motta tilbakemeldinger.

En kritisk faktor ved to-spenn modellen kan være at studentene har mulighet til å "lene" seg på sine medstudenter og på den måten bli mindre selvstendige.

6.4 To-spenn modellen øker kritisk refleksjon og kritisk tenkning

Bruk av refleksjonsveiledning har stått sentralt i to-spenn modellen, både gjennom student to-spenn og veileder to-spenn. Erfaringene fra både studenter og veiledere har overveiende vært positive. Studenten opplever at de gjennom bruk av refleksjonsnotater og refleksjonsveiledning har fått trening i både å gi faglige begrunnelser for sine valg og i å reflektere og begrunne sine profesjonelle holdninger og handlinger. Veileder to-spennet har bidratt til at sammenhengen mellom teori og praksis har blitt tydeligere gjennom at veilederen fra Høgskolen har et mer teoretisk fokus og praksisveilederen et mer erfaringsbasert fokus. Praksisveilederne har også erfaringer med at de skriftlige refleksjonsnotatene har vært til hjelp for studentene i utvikling av egen faglighet. Det har ført til at studentene har blitt mer bevisst sine egne faglige refleksjoner. Samarbeidet i to-spenn med Høgskolen har bidratt til bekreftelse på og nye innspill til egen veiledningspraksis.

Modellen er opplevd som arbeidskrevende, men har gitt godt faglig utbytte. Både studenter og praksisveileder foreslo refleksjonsveiledning hver 14. dag, fremfor hver uke. Mellomuken skulle benyttes til tradisjonell faglig veiledning på for eksempel lærekontrakt eller arbeidskrav.

6.5 To-spenn fremmer kunnskapsbasert praksis

Hvorvidt to-spenn modellen har ført til mer kunnskapsbasert praksis hos studentene er vanskelig å si. Det vi ser er at studentene gjennom

refleksjonsveiledning har benyttet pensumlitteratur og annen teori til å begrunne og reflektere over sine handlinger. Refleksjonsnotater og refleksjonsveiledningen har gitt dem trening i utøvelse av praksis på bakgrunn av et samspill mellom teoretisk kunnskap, erfaringsbasert kunnskap og brukerkunnskap. Gjennom samarbeidet mellom lærere fra høgskolen og praksisveiledere i refleksjonsveiledningen har sammenhengen mellom teori og praksis blitt tydeligere for studentene. Dette er sentralt i kunnskapsbasert praksis.

7.0 Konklusjon

Bruk av to-spann modell i praksisstudier i hjemmetjenesten til mennesker med utviklingshemming byr på en rekke utfordringer. Praksisstedene er i brukernes hjem, noe som gjør at vi må vurdere brukernes behov for bistand opp mot antall bistandsyttere. Mange mennesker med utviklingshemming bor i leiligheter som er samlokalisert i små enheter, noe som gjør det vanskelig å ta i mot flere studenter samtidig. Der boligene er organisert i større enheter er det bedre tilrettelagt for å ta i mot studenter i to-spann.

Det som har vært vellykket i prosjektet er bruk av refleksjonsnotater og refleksjonsveiledning. Dette er pedagogiske virkemidler som vi vil videreutvikle til bruk i praksisstudier og i annen undervisning.

Ordningen med studenter i fagringene videreføres, men studentene inviteres til å delta fra oppstart av fagringene.

Litteraturliste

Bjørk, I., T. & M. S. Bjerkes (red.) (2003). *Å lære i praksis: en veiviser for studenter*. Oslo: Universitetsforlaget

Bråten, I. (1996). Vygotski som forløper for metakognitiv teori. I: Bråten (red.) *Vygotski i pedagogikken*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag A/S

Denzin, N.K. (1989): *Interpretive Interaction*. London: Sage.

Dysthe, O. (1996). *Ulike perspektiv på læring og læringsforskning*. Oslo: Cappelen akademisk forlag

Dysthe, O. (2001). Om sammenhengen mellom dialog, samspill og læring I: Dysthe, O. (red.) *Dialog, samspill og læring*. Oslo: Abstrakt forlag

Gregersen, A. G. (2005). *Tospann i utdanningspost ved Smedbakken sykehjem*. Høgskolen i Østfold: Arbeidsrapport 2006:5

Halkier, B (2005). *Fokusgrupper*. Roskilde: Forlaget Samfundslitteratur & Roskilde Universitetsforlag

Haug, E. (2002). *Fra begrensninger til muligheter*. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap. Universitetet i Trondheim

Haug, E., Hjelmeland, I. & K. M. Paulsen (2010). *Etablering av fagringer i to norske kommuner*. Høgskolen i Østfold: Rapport 2010:4

Hauge, K. W. (2002). *En dør inn i sykepleien: å studere sykepleie*. Bergen: Fagbokforlaget, Sykepleieserien

Heggen, K. (1995). *Sykehuset som "klasserom": praksisopplæring i profesjonsutdanninger*. Oslo: Universitetsforlaget

Hjelmeland, I. (2007). *Miljøterapi i forvaringsanstalter*. Høgskolen i Oslo, avdeling for samfunnsfag

Hoel, T. L. & S. Gudmundsdottir (1998). *Refleksjonsteorier og veiledning i lærerutdanning*. Nordisk Pedagogikk, Vol 18, nr. 2

Høgskolen i Bergen, Senter for kunnskapsbasert praksis (2007). *Evalueringsrapport, "Kliniske fagringer for kunnskapsbasert praksis"*. Bergen

Høgskolen i Østfold (2007): *Strategisk plan (2008 – 2012)*, Halden

Høgskolen i Østfold (2007): *Strategisk plan, Avdeling for helse- og sosialfag (2008 – 2012)*, Fredrikstad

Kvale, S. (1997): *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Lave, J. & E. Wenger (1991). *Situated learning : legitimate peripheral participation*. New York: Cambridge University Press. 16th printing 2007

Lauvås, P. & G. Handal (2000). *Veiledning og praktisk yrkesteori*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag

Lillemoen, L. & S. R. Nilsen (red.) (2008). *Praksis som læringsarena: et samlæringsprosjekt*. Høgskolen i Østfold: Oppdragsrapport 2008:1

Linell, P. (2009). *Rethinking Language, Mind and World Dialogically, Interactional and Contextual Theories of Human Sense-Making*. Linkøping University

Morgan, D L (1997): *Focus Groups as Qualitative Research*, Sage London

Nilsen, R, S. & Vold Hansen, G. (2003). *Undervisningssykehjem Fredrikstad*. Høgskolen i Østfold: Arbeidsrapport 2003:5

Nortvedt, M. W., G. Jamtvedt, G. Graverholdt & B. Reinart (2007): *Å undervise og arbeide kunnskapsbaser t- en arbeidsbok for sykepleiere*. Oslo: Norges Sykepleierforbund.

Nygren, P. (2004). *Handlingskompetanse om profesjonelle personer*. Oslo: Gyldendal Akademiske Forlag

Paulsen, K., I. Hjelmeland & E. Haug (2010). *To-spenn i hjemmetjenesten til mennesker med utviklingshemming: Prosjekt rapport kunnskapsbasert praksis, prosjektperiode januar til april 2009*. Rapport 2010:5

Pettersen R. C. (2005). *KVALITETSLÆRING I HØGERE UTDANNING. Innføring i problem- og praksisbasert didaktikk*. Oslo: Universitetsforlaget

Schön, D. A. (1983). *The Reflective Practitioner. How professionals Think in Action*. Basic Books, inc. USA

Ramsden, P. (1992). *Learning to teach in higher education*. London : Routledge

Sosial- og helsedirektoratet. ... *OG BEDRE SKAL DET BLI! Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i Sosial- og helsetjenesten (2005-2015)*. IS-1162 Veileder

Stortingsmelding nr. 27 (2000–2001). *Gjør din plikt – krev din rett. Kvalitetsreform for høgere utdanning*

SØKNADSSKJEMA - PRAKSISMIDLER

Om søkerne	
KOMMUNENE: Moss og Fredrikstad	Navn 1: Kari-Ann Tvedt for Moss kommune kari-ann.tvedt@moss.kommune.no 2: Else Marie Wangberg for Fredrikstad kommune emwa@fredrikstad.kommune.no
	Stilling 1: Rekruttering og kompetanseutviklingsansvarlig 2: Virksomhetsleder Boveiledningstjenesten Nord og medlem i fagutviklingsteamet i Fredrikstad kommune
	Tjenestested 1: Moss kommune 2: Fredrikstad kommune
Høgskolen	Navn 1: Kirsti Meum Paulsen kirsti.m.paulsen@hiof.no 2: Erna Haug erna.haug@hiof.no 3: Inger Hjelmeland Inger.hjelmeland@hiof.no
	Stilling Høgskolelektorer
	Studieretning BSV- Utdanningene (barnevern, sosialt arbeid og vernepleie)
Hovedansvarlig prosjektleder	Inger Hjelmeland
Om prosjektet/prosjektene det søkes om midler til	
7. Prosjektnavn/Prosjekttema	
Kunnskapsbasert praksis gjennom etablering av fagringer og to-spann modell i kommunal boveiledertjeneste/hjemmebasert tjeneste for utviklingshemmede	

Prosjektet er et samarbeid mellom Moss kommune, Fredrikstad kommune og Høgskolen i Østfold. Samarbeidet er knyttet til vernepleierutdanningen og praksis 3: Miljøarbeid, som gjennomføres i studiets siste semester.

Det er en målsetting innen helse- og sosialsektoren generelt at det tilbudet som gis til pasienter og pårørende skal være basert på den beste tilgjengelige kunnskapen. Kunnskapsbasert praksis er å kombinere klinisk erfaring og ekspertise med best tilgjengelig kunnskap fra forskning og faglig utvikling((HIB, Senter for kunnskapsbasert praksis 2007). I stortingsmelding 39/1999: Forskning ved et veiskille blir det vektlagt at faglige beslutninger/avgjørelser i fremtiden skal baseres på forskningsbasert kunnskap. Praksisstudier ved vernepleierutdanningen bør derfor ha som en sentral målsetting at studentene skal utvikle ferdigheter basert på kunnskapsbasert praksis. Praksisfeltet og høgskolen er sammen ansvarlige for å tilrettelegge og styrke kvaliteten på praksisstudier.

Hensikten med dette prosjektet er derfor 2-delt:

- 1. Styrking av kvaliteten på tjenesteutøvelsen** og praksisundervisningen gjennom opprettelse av fagringer.
- 2. Styrking av praksisundervisningen** gjennom bruk av to-spenn modellen.

8. Bakgrunn

Gjennom prosjektet vil vi arbeide for å **styrke kvaliteten på tjenesteutøvelsen**. Gjennom bruk av fagring og to-spenn modellen vil vi utvikle det brukerrettede arbeidet. Det kan for eksempel være å utvikle strategier for bedre å integrere erfaringsbasert kunnskap og brukerkunnskap med forskningsbasert kunnskap. En rekke undersøkelser viser at teori og praksis ikke er tilstrekkelig integrert i helse- og sosialfagutdanningene (Christansen 2004). En målsetting innen helse-

og sosialtjenesten generelt er at det tjenestetilbudet som gis skal være basert på den beste tilgjengelige kunnskapen. I Stortingsmelding nr. 39/1999 Forskning ved et veiskille, blir det vektlagt at avgjørelser i fremtiden vil bli basert på forskningsbasert kunnskap. Dette stiller krav til helse- og sosialarbeidere om å ha kunnskapsbaserte begrunnelser på de handlinger de utøver (Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial og helsetjenesten 2005 – 2015). En måte å møte dette på kan være å videreutvikle samarbeidet mellom praksisfeltet og Høgskolen gjennom å kombinere erfaringsbasert kunnskap med tilgjengelig kunnskap fra forskning og faglig utvikling.

Med dette prosjektet ønskes en **styrking av praksisundervisningen**, gjennom bruk av fagringer og to-spann modellen. Dette for å gjøre praksisundervisningen bedre og styrke samarbeidet mellom høgskolen og praksis. Her vil nye organiseringsformer utprøves innenfor tjenester som ytes til mennesker med utviklingshemming.

9. Prosjektets betydning/målsetting

Betydning for kommunene:

Målet med prosjektet er å styrke tjenesteutøvelsen, utvikle god praksis og gode praktikere. For å få dette til anbefales samarbeidsprosjekter mellom utdanningsinstitusjoner og praksisfeltet om deltakelse i felles forbedringsprosjekter (St.meld. nr. 27 (200-2001), Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten (2005-2015)). Gjennom prosjektet skal de studentansvarlige stimuleres til å videreutvikle kunnskapsbasert praksis. Det å ta i bruk tilgjengelig kunnskap fra forskning og utvikling, kombinert med erfaringsbasert kunnskap og brukerkunnskap vil kunne bidra til å sikre best mulige tjenester. Mål er videre å styrke veilederkompetansen i kommunene gjennom fagring, erfaringsutveksling, refleksjon og kunnsapsheving.

Betydning for høgskolen:

Målet med prosjektet er å gjøre praksisstudiene bedre og å styrke samarbeidet mellom Høgskolen og praksis. I henhold til kvalitetsreformen skal høgskoler og universiteter samarbeide med samfunns- og arbeidsliv (St meld. nr. 27 (200-2001), Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten (2005-2015)). Prosjektet er et ledd i dette.

Prosjektet skal også bidra til å utvikle nye undervisningsformer, alternative måter å gjennomføre praksisundervisning på, noe som vil gi økt kvalitet i utdanningen. Styrket praksisundervisning vil fremme studentenes ansvar for egen og andres læring, og studenter og lærere vil tilegne seg ny kunnskap gjennom å delta i prosjektet. I St. meld. Nr.27 (2000-2001) anbefales det at studenter skal gjennomføre forbedringsarbeid under studiet, også i forbindelse med praksis. Prosjektet er et ledd i dette.

Samarbeidet mellom praksis og høgskolen vil økes ved at praksisveiledere og høgskolelektorer i fellesskap utfører deler av studentveiledning i grupper med hensikt å styrke integrering av teori og praksis, og gjennom deltaking i fagringer.

Ved at studentene går sammen i par og gruppe vil deres trygghet og selvstendighet økes og aleneopplevelsen minskes (Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring og St.meld.nr.7 (2007-2008)).

Det er også et mål med prosjektet å øke studentenes refleksjonsnivå i praksisperioden, å gi de muligheter til å kunne arbeide selvstendig, kunne kommunisere om faglige temaer med andre innen fagområdet, kjenne til og bruke relevante metoder for forskning på en selvstendig måte (St.meld.nr. 27 (2000-2001) Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring 2005-2015)).

Det er viktig å gjøre studentene rustet til å håndtere den raskt økende kunnskapsmengden innen helse- og sosialfag, for å kunne håndtere dette senere som yrkesutøvere (Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring)

10. Gjennomføring

”Fagring”. Alle praksisveilederne som deltar i prosjektet inviteres til å delta i fagring sammen med prosjektansvarlige ved høgskolen i Østfold.

Innholdet i fagringene kan være:

Utvikling av kunnskapsbasert praksis

- Anvendelse av forskningsbaserte metoder i praksis.
- Utvikle bedre praksisstudier og bedre tjenesteutøvelse.

Erfaringsutveksling med å ha studenter i praksis

- Direkte studentoppfølging, eksempelvis i forhold til veiledning og godkjenning av lærekontrakt, halvtidsevaluering, fulltidsevaluering, eller individuell veiledning i kliniske oppgaver.

”To spann” er en modell for organisering av praksisstudier. Modellen er tidligere prøvd ut i et fellesprosjekt mellom Høgskolen i Østfold og Fredrikstad kommune. Evalueringene fra dette prosjektet viser at modellen er godt egnet for studenters læring i praksis. (Nilsen, Vold Hansen 2003). Vi ønsker derfor å lage et prosjekt for å prøve ut om dette også er en modell som egner seg for praksisstudier i hjemmebaserte tjenester/boveiledningstjenester til mennesker med utviklingshemming. Modellen er i dette prosjektet tilpasset praksisarenaenes utforming og organisering.

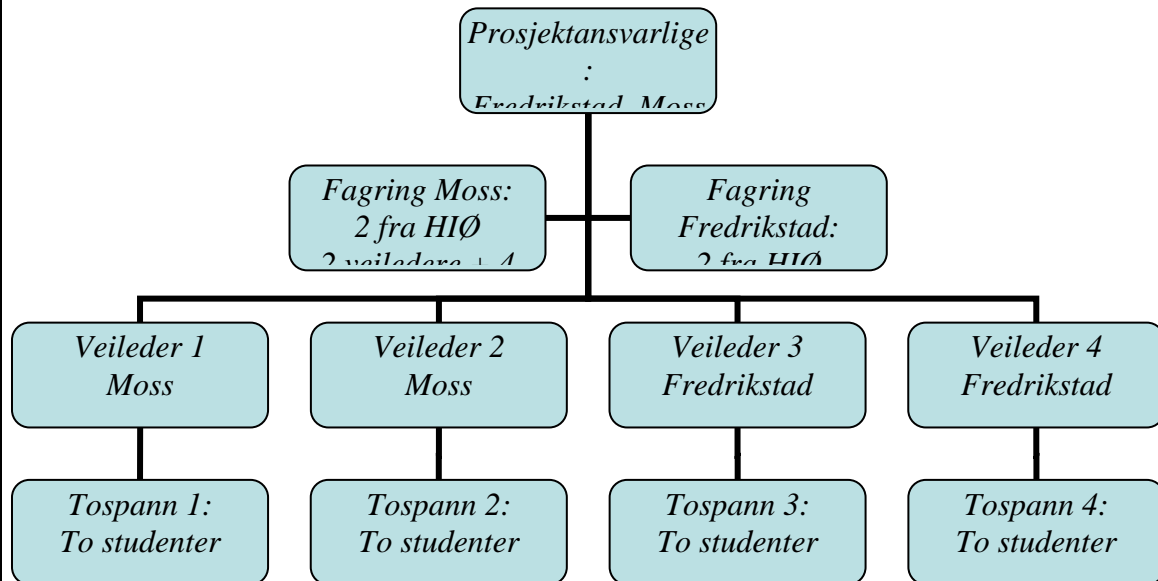
I to-spann modellen er studentene sammen to og to på hvert praksissted. Til sammen i prosjektet deltar 10 veiledere og 20 studenter. Lærere fra høgskolen og praksisveiledere har et felles ansvar for oppfølging, veiledning og evaluering av studentene. Det etableres en veiledningsgruppe på hver praksisarena.

Veiledningsformen er tenkt som læringsorientert refleksjon i gruppe (Bie 2007). Omtrent halvveis i praksisperioden, eller når det ansees faglig forsvarlig, overtar to-spannene praksisplassens oppgaver i kortere perioder. I disse periodene vil

det kunne arrangeres kurs, forelesninger, seminarer eller andre fagrelaterte aktiviteter for virksomhetens ansatte. Under halvtids og heltidsevaluering skal studentene evaluere hverandre sammen med praksisveileder og skoleveileder.

Organisering

Organisering etter justering¹:

Aktivitetsplan med budsjett:

Fagringer

Det organiseres 2 fagringer i henholdsvis Moss og Fredrikstad. I hver fagring deltar 5 veiledere og 2 av høgskolens ansatte. Fagringens målsettinger er:

1. Lære seg å arbeide etter kunnskapsbaserte prinsipper.
2. Videreformidle kunnskapen til studenter og praksisfeltet
3. Etablere en møteplass for fagutvikling mellom høgskole og praksis, og mellom virksomheter i kommunene.
4. Være en faglig motivasjons- og inspirasjonskilde for kommunalt ansatte.

Fagringene har oppstart medio oktober 2008 og avsluttes medio mai 2009.

Fagringene møtes i gjennomsnitt 1 gang pr. mnd, til sammen 8 ganger.

¹ Som følge av de avtaler som ble gjort i møte 11.06.08 er dette organisasjonskartet utgangspunktet for prosjektsamarbeidet. Dette er noe annerledes enn endringsforslagene og budsjettet vil bli endret i tråd med kartet.

Beregnet kostnad:

Praksisveiledere: 3 timer à kr. 330.- x 10 ansatte x 8 fagringer = kr. 80.000.-

Praksisveiledere: Reisekostnader kr. 2.500.-

Til sammen kr. 82.5000.-

Justert etter tildeling:

Reisekostnader kr. 2.500.-

Utgiftsdekning: kr. 27.500.-

Til sammen: kr. 30.000.-

Faglig utvikling/kompetanseheving

Det organiseres i prosjektperioden 3 arbeidsseminar for praksisveiledere, virksomhetsledere og prosjektansvarlige. Det holdes en faglig innledning på 2 timer til hvert av seminarene.

Beregnet kostnad:

Praksisveiledere: 7,5 timer x 330.- x 3 ganger x 10 ansatte = kr. 74.000

Reise: Kr. 2.500.-

Forelesere: 6 timer x Kr.-330.- x 4 = kr. 10.000.-

Servering: Kr. 10.000.-

Til sammen kr. 96.500.-

Justert etter tildeling:

Praksisveiledere: 7,5 timer x 330.- x 3 ganger x 6 ansatte = kr. 44.550.-

Reise: Kr. 2.500.-

Forelesere: 6 timer x Kr.-330.- x 4 = kr. 10.000.-

Servering: Kr. 10.000.-

Til sammen kr. 67.050.-

Praksisveileders oppgaver i prosjektet

Ti personer vil være studentansvarlige og deltakere i utvikling av kunnskapsbasert praksis blant annet gjennom fagringer. Veilederne har ansvar for til sammen 20 studenter. Studentansvarliges oppgaver vil i prosjektet være å forberede og møte studentene før praksis, tilrettelegge praksis, evaluere og dokumentere samt trekke studentene med i utviklingen av kunnskapsbasert praksis. Veilederne utarbeider før praksisperioden et informasjonshefte og turnus til hvert to-spenn. Lærekontrakten godkjennes av praksisveileder. Praksisveilederne deltar i utforming av prosjektets undersøkelsesmetoder, datainnsamling og rapportering.

Beregnet kostnad

Praksisveileder: Frikjøp 20% i 12 uker x 10 personer i 900 timer à kr. 330.- = kr. 300.000.-

Til sammen kr. 300.00.-

Justert etter tildeling:

Studentantallet reduseres til 12 studenter. Praksisveiledere reduseres til 6 personer.

Praksisveiledere: Frikjøp 20% i 12 uker x 6 personer i 540 timer à kr. 330.- = kr. 178.200.-

Til sammen kr. 178.200.-

Skoleveiledere/prosjektansvarlige

I prosjektet deltar 3 høgskolelektorer, hvorav en som prosjektleder. Disse har ansvar for planlegging og gjennomføring av arbeidsseminarene. De har også ansvar for planlegging, etablering, strukturering og gjennomføring av fagringene, og deltakere i fagringene.

Som skoleveiledere har de ansvar for å delta på halv- og heltidsevaluering av studentene i praksis. Høgskolens ansatte har ansvaret for å koordinere og administrere datainnsamling og skriving av arbeidsrapport.

Prosjektleder har ansvar for fremdrift og gjennomføring av prosjekt, samt innlevering av prosjektrapport og regnskap.

Beregnet kostnad:

Det søkes om 30% frikjøp av tid for prosjektleder, og 20% frikjøp for to prosjektmedarbeidere.

70% i studieåret 2008 – 2009 à kr 330.- pr time = kr. 400.000

Til sammen kr. 400.000.-

Justert etter tildeling:

Det søkes om 10% frikjøp til prosjektleder. Resterende reduksjon dekkes inn gjennom søknad om FOU-midler på til sammen 30% for 3 høgskolelektorer.

Til sammen kr. 55.770.-

Driftsutgifter:

Reiseutgifter: Fagringer og sluttevaluering av studentene = kr. 2000.-

Litteratur: Kr. 3000.-

Studietur til Bergen 5 personer 2 dager med overnatting: Reise: kr 1000 x 5 = kr 5000.-

Overnatting og mat: kr 12.000.-

Til sammen kr. 22.000.-

Justert etter tildeling:

Reiseutgifter: Fagringer og sluttevaluering av studentene = kr. 2000.-

Studietur til Bergen 5 personer 2 dager med overnatting: Reise: kr 1000 x 5 = kr 5000.-

Overnatting og mat: kr 12.000.-

Til sammen kr. 19.000.-

11. Rapportering/dokumentasjon

Det skrives en arbeidsrapport i Høgskolens rapportserie.

12. Samarbeidsparter

Det er søkt om midler til et samarbeidsprosjekt mellom Sarpsborg kommune, Fredrikstad kommune og Høgskolen i Østfold med tema: "Evaluering av praksisstudier". Det er mellom disse prosjekter ikke lagt opp til noe formelt samarbeid, men vi tenker at de vil kunne ha gjensidig nytte av hverandre. Begge prosjektene har fokus på å styrke kvaliteten i praksisstudier ved vernepleierutdanningen.

13. Annen støtte til prosjektet

14. Budsjett

Det søkes om til sammen kr. 896.000.-

Justert etter tildeling:

Kr. 350.000.-

Se punkt 10 for spesifisering.

15. Evt. Tilleggsopplysninger

15. Vedlegg

Eventuelle vedlegg skal nummereres.

16. Underskrift:

Søker bekrefter å:

- Ha ansvar for framdrift og gjennomføring av prosjektet
- Innlevere projektrapport og regnskap til fastsatt tid (Dato fastsettes ved tildeling av midler)

Sted/dato

Søker/prosjektansvarlig
(hovedansvarlig)

Sted/dato

Søker/prosjektansvarlig

REFLEKSJONSØVELSER:

Målsetting: Bevisstgjøring, tydeliggjøring og ny forståelse

Øvelse 1: ”Å vende tilbake til erfaringen”

Ta for deg en hendelse som skjedde tidligere i dag eller en hendelse fra arbeidet ditt med andre mennesker som du husker godt. Prøv å spill denne hendelsen som en film for ditt indre øye. Gå gjennom hendelsen i kronologisk rekkefølge. Ikke gjør noen vurderinger eller bedømmelser i det hele tatt – bare beskriv.

Stikkord:

- Hva skjedde?
- Hva ble sagt?
- Hva ble gjort?
- Hvem gjorde hva?

SITUASJONSBEKRIVELSE:

”Å vende tilbake til erfaringen”

Øvelse 2: ”Håndtering av følelser”

Bruk den hendelsen eller situasjonsbeskrivelsen du beskrev i øvelse 1. Hvilke følelser satte denne situasjonen i gang hos deg? Positive mestringsfølelser/erfaringer eller ubehagelige, vanskelige følelser. Følelser du kjente igjen fra tidligere, eller følelser du ikke kunne identifisere?

Stikkord:

- Hvilke reaksjoner, tanker og følelser ble jeg oppmerksom på hos meg selv i situasjonen?
- Hvordan påvirket det du tenkte og følte det som skjedde?
- Hva betyr dette?

REAKSJONER, TANKER OG FØLELSER JEG BLE OPPMERKSOM PÅ HOS MEG SELV:
”Håndtering av følelser”

Øvelse 3: ”Evaluering av erfaringen”

Assosiasjon: Fri assosiasjon til tidligere erfaring/kunnskap

Integrasjon: Sette erfaringen inn i din tidligere referanse, teste egen forståelse

Validering: Gjøre gyldig, teste sammenheng mellom ny forståelse og tidligere kunnskap.

Internalisering: Ny kunnskap integrert i egen faglige forståelse/begrepsbruk

Stikkord:

- Hva tenker du om situasjonen nå i ettertid?
- Er det noe fra denne situasjonen du kan ta med deg inn i lignende situasjoner?
- Har du oppdaget noe?
- Hva var godt, og hva var dårlig med denne erfaringen?
- Trenger du noe annet, mer kunnskap?

HVORDAN KAN JEG FORSTÅ DETTE, OG HVA TRENGER JEG?

”Evaluering av erfaringen” Assosiasjon, integrasjon, validering, internalisering.

Øvelse 4: ”Utbytte”

En prosess, ikke et mål i seg selv!

Stikkord:

- Hva har du lært?
- Hvordan kan du bruke dette videre?
- Hvis noe lignende skjer igjen, hva vil jeg gjøre da?

HVA SKAL JEG TA MED VIDERE AV DENNE OPPDAGELSEN?

”Utbytte”

**INTERVJUGUIDE
FOKUSGRUPPEINTERVJU
18.12.2008**

Dere skal i praksis 3 ha praksis med utviklingshemmede i kommunale bofellesskap.

Praksisen er en del av prosjektet Kunnskapsbasert praksis.

Vi er veldig glade for at så mange av dere har hatt mulighet til å komme i dag.

Vi vil gjerne at dere forsyner dere godt med gløgg og pepperkaker. Det er ikke så mye vi kan tilby dere annet enn dette, og at **deres tanker og meninger** vil **være viktige** for oss når vi skal **dokumentere** hvordan dette har gått, hva som kan sies å være **vellykket**, og hva som **ikke har fungert** som tilsiktet.

Vi benytter opptaker, og den er som oftest på vår side, hva gjelder å opptre etter instruksjonsboka. Erfaringsmessig glemmer vi den etter hvert, men for å få varmet opp stemmebånd, og plassere dere på rett praksissted, i rett kommune, kan vi begynne med en runde hvor dere sier: **Hva dere heter, og helt kort om hva dere akkurat nå vet om det praksisstedet dere skal til.**

Formålet med prosjektet er to-delt:

1: Å videreutvikle kunnskapsbasert praksis gjennom etablering av **fagringer** for praksisveiledere og ansatte i kommunene.

2: Å gjennomføre praksis 3 i kommunal boveiledertjeneste/hjemmebasert tjeneste for utviklingshemmede i **To-spenn modell.**

Hensikten er at dere skal bli bedre, praksis skal bli bedre og praksisstudie skal bli bedre

1: Vi skal bruke en modifisert to-spenn modell i gjennomføring av praksis. Noen av dere har hatt praksis i to-spenn modell tidligere. Kanskje jeg kan få utfordre dere som ikke har det til å si noe hva dere tenker to-spenn modellen vil bety for deres egen praksisgjennomføring?

- Dere som har hatt denne modellen tidligere, hvilke forventninger har dere?

2: Refleksjonsveiledning i gruppe er en av metodene vi bruker. Dere er alle samlet sammen med to veiledere og oss fra skolen, har dere noen tanker om hvordan dette skal bli?

- Hvilke forventninger har dere til denne form for veiledning?
- Skoleveileder

- Praksisveileder
- Hva legger dere i refleksjonsveiledning?

3: Dere skal evaluere hverandre halvveis i praksisen, og på slutten. Hva tenker dere om denne måten å evaluere på?

- Fordeler?
- Ulemper?

4: Dere har nå alle fått mulighet til å delta i fagringer. Hvilke forventninger har dere til å være med i fagringer?

- Vet dere hvilket tema fagringene i de ulike kommunene skal arbeide med?
- Hva tenker dere en fagring er?
- Hva tror dere at dere kan bidra med?
- Hvilke betydning klan dette ha for å hjelpe dere til å bli gode vernepleiere?

5: Praksisveilederen deres er også deltaker i fagring, hvilke betydning tror dere det kan ha for dere?

- Forventninger til praksisveileder?

6: Om dere skulle skåre deres egen forventning til praksis 3 på en skala fra 1 – 10. Hva skulle skåren vært?

- Faktorer som trekker ned?
- Faktorer som trekker opp?

7: Andre ting dere tror kan være av betydning for oss å vite ved inngangen til dette prosjektet?

Da er vi ved veis ende!

Takk for at dere kom, vi håper dette intervjuet også har gitt dere noe tilbake. Vi har fått nyttige innspill, og verdifullt materiale for dette prosjektet.

Takk til alle, og god jul!

Intervjuguide til fokusgruppeintervju med studenter etter gjennomført praksis den 16. mars 2009

Vi hadde et fokusgruppeintervju med dere før oppstart av praksis fordi vi ønsket å få vite noe om deres forventninger til deltagelse i to-spenn modellen og i fagringer. Nå er praksisperioden over og vi er spente på å få vite noe om deres opplevelser og erfaringer og om deres forventninger har blitt innfridd. Vi skal bruke dataene fra dette fokusgruppeintervjuet til å dokumentere deres erfaringer med prosjektet Kunnskapsbasert praksis.

1. Forventninger til praksis

Kan dere si noe om deres forventninger til praksis i to-spenn modellen i kommunal hjemmetjeneste/boveiledertjeneste har blitt innfridd?

Kan dere beskrive noen av erfaringene dere har gjort dere?

Dere som har hatt denne modellen tidligere, kan dere si noe om erfaringene med bruk av denne modellen i tjenester til mennesker med utviklingshemming kontra bruk av modellen i sykehjem?

2. Refleksjonsveiledning

Kan dere fortelle noe om deres erfaringer med refleksjonsveiledning i gruppe?

Ble deres forventninger til denne formen for veiledning innfridd? Hva med forventninger til skoleveileder og praksisveileder? Kan dere si noe om deres erfaringer med å skrive et refleksjonsnotat før veiledning?

3. Halvtidsevaluering – det å evaluere hverandre

Kan dere som har evaluert hverandre halvveis i praksis si noe om deres erfaringer med dette? Fordeler? Ulemper?

4. Fagringer – dere har fått anledning til å delta i fagringer. Kan dere fortelle om deres erfaringer fra det å være deltager i en fagring? Hvilken

betydning har det hatt for deres læring i forhold til det å bli gode vernepleiere?
Har dere opplevd at dere har hatt noe å bidra med i fagringene?
Har dere oppfatning av om det har vært av betydning for dere at
praksisveilederne har vært deltakere i fagringer? Har dere noen oppfatning av
om det har gjort at de har blitt bedre veiledere?

5. Om dere skulle skåre hvor fornøyde dere er med praksis 3 på en skala fra 1-10. hva ville skåren ha vært? Har deres forventninger til praksis blitt innfridd?

6. Er det andre ting dere tenker at det er viktig for oss å vite angående praksis i to-spann?

Takk for at dere stilte opp i fokusgruppeintervju! Vi har fått masse informasjon som er nyttig for å kunne evaluere dette prosjektet!

Intervjuguide til fokusgruppeintervju med veiledere etter gjennomført praksis den 17. mars 2009

Vi sendte dere et spørreskjema før oppstart av praksis fordi vi ønsket å få vite noe om deres forventninger til deltagelse i to-spenn modellen og i fagringer. Nå er praksisperioden over, og vi har invitert dere til et fokusgruppeintervju fordi vi ønsker å få vite så mye som mulig om deres opplevelser og erfaringer som veiledere i to-spenn modellen. Fagringen vil vi evaluere ved et senere tidspunkt. Vi skal bruke dataene fra dette fokusgruppeintervjuet til å dokumentere våre erfaringer med denne modellen i hjemmetjenesten/boveiledertjenesten.

1. Forventninger til praksis

Kan dere si noe om hvilke forventninger dere hadde til at praksis var organisert som to-spenn? Har deres forventninger til bruk av to-spenn modellen i kommunal hjemmetjeneste/boveiledertjeneste blitt innfridd? Kan dere beskrive noen av erfaringene dere har gjort dere?

Kan dere si noe om erfaringene med bruk av denne modellen i tjenester til mennesker med utviklingshemming kontra den modellen Høgskolen vanligvis bruker når de utplasserer studenter? Fordeler? Ulemper? Er bruk av to-spenn noe dere vil være nyttig og fornuftig også i fremtiden?

2. Refleksjonsveiledning

Kan dere fortelle noe om deres erfaringer med refleksjonsveiledning i gruppe? Hvilke forventninger hadde dere til denne veiledningsformen? Ble deres forventninger til denne formen for veiledning innfridd? Hva med forventninger til studenter og skoleveileder? Hva tenker dere om det at studentene skal skrive et refleksjonsnotat før veiledning?

3. Halvtidsevaluering – det å evaluere hverandre

Kan dere som har vært med på det, fortelle om erfaringer med ordningen med at studentene skal evaluere hverandre halvveis i praksis? Fordeler? Ulemper?

4. Fagringer. Kan dere fortelle om deres erfaringer med å ha med studentene i fagringene? Hvilken betydning tenker dere det kan ha hatt for studentenes læring i forhold til det å bli gode vernepleiere? Har dere opplevd det som positivt at studentene har deltatt i fagringene? Har de hatt noe å bidra med i fagringene?

Har dere oppfatning av om det har vært av betydning for studentene å være deltakere i fagringer?

7. Om dere skulle skåre hvor fornøyde dere er med bruk av to-spenn modellen i praksis 3 på en skala fra 1-10. hva ville skåren ha vært? Har deres forventninger blitt innfridd?

8. Er det andre ting dere tenker at det er viktig for oss å vite angående praksis i to-spenn?

Takk for at dere stilte opp i fokusgruppeintervju! Vi har fått masse informasjon som er nyttig for å kunne evaluere dette prosjektet!

Vedlegg 4

Forventninger til praksisgjennomføring i TO-SPANN Moss og Fredrikstad kommune (praksisveiledere)

Praksisperioden 05.01. – 13.03. 2008, vernepleierutdanningen.

Jeg vil beskrive mine forventninger til studenter som jeg skal veilede i to-spenn modell slik:
Mine forventninger til skoleveileder :
Forventninger til meg selv som veileder i to-spenn:
Forventninger til mine kolleger og min arbeidsplass:

Takk skal du ha!

Evaluering av praksisgjennomføring i TO-SPANN Moss og Fredrikstad kommune (praksisveiledere)

Praksisperioden 05.01. – 13.03. 2008, vernepleierutdanningen.

Kryss av slik: 5 betyr Helt enig 4 betyr Enig 3 betyr ”midt på treet” 2 betyr Uenig og 1 betyr Helt uenig

	KRYSS AV FOR UTSAGN	5	4	3	2	1
1	Jeg hadde tilstrekkelig informasjon om hva ”tospann” metoden gikk ut på før studentene begynte i praksis.					
2	Jeg var motivert for oppgaven som praksisveileder					
3	Jeg har kunnskap og erfaring som vernepleierstudentene har behov for.					
4	Jeg fikk formidlet min kunnskap og erfaring til studentene i løpet av praksisperioden					
5	Jeg var usikker på hva jeg faglig kunne forvente av studentene					
6	Alle i personalgruppa var med og tok ansvar for opplæringen av vernepleierstudentene					
7	Jeg fikk støtte/hjelp til opplæring av studentene når jeg hadde fri/ferie					
8	Jeg opplevde hjelp og støtte fra arbeidskollegaer til arbeidsoppgaver knyttet til studentenes praksisgjennomføring.					
9	Jeg har opplevd oppgaven som veileder som lærerik og faglig utfordrende.					
10	Jeg har opplevd oppgaven som veileder vanskelig.					
11	Jeg opplever at studentene ble integrert i praksisfellesskapet på arbeidsplassen					
12	Studenten deltok i faglige diskusjoner/ kom med forslag til endring av tiltak overfor enkeltbrukere.					
13	Jeg hadde tilstrekkelig grunnlag for evaluering av studentene ”midtveis” og til ”sluttevaluering”					

